

Muusikaleht

Nr. 2
VEEBRUAR
2000
Hind 9.-

3AASTASELT MUUSIK

SIIRI SISASK – INDIAANLANE, KES TEEB KÕIKE NAGU SÜDA ÜTLEB

15. jaanuaril avaldas Meie Maa pikema jutuajamise Saaremaad külastanud Siiri Sisaskiga. Toome sellest ära väljavõtteid.

Kui varakult Sa üldse laulma hakkasid?

Juba kolmeaastaselt teadsin ma, et minust saab kas näitleja või laulja.

Esimene bänd oli mul kuuendas klassis, ansambli nimi oli Vesipead ja mängisime põhiliselt minu enda lugusid. see, mida tegime, oli täiesti absurdilähedane *show*, ütleks ma nüüd. See oli selline klaveri kompmamine või... Ma pole ju muusikat õppinud.

(Järg 2. lk-l)

100AASTANE MUUSIK

“OLGU MEIL KÕIGIL LEIB LAVVAL, TARE LÄMML...”

24. jaanuaril sai 100 aastaseks laste laulukogumiku “Laululõimi sõõrisammul” autor *Salme Taev*. “Rõõm on kõige parem rohi, jätkugu rõõmu kõigile,” võttis juubilar sooja käepigistusega õnnitlusõisi Muusikalehelt. Valges rahvariidepluusis ja triibulises seelikus juubilarile on õnnitluslilli toonud lähedased neljast põlvkonnast.

(Järg 3. lk-l)

VEEL NUMBRIS

Mis on Cincinnati sümfooniaorkester ja kuidas sai **Paavo Järvi** tema peadirigendiks -
lk 4

Teet Järvi muusikaline perekond -*lk 5-6*

Regionalia - *lk 7*

Eestist - *lk 8-9*

Välismaalt - *lk 10*

Jaanuaris oli vähe kontserte -
lk 11

Rahvakultuuritegijate mured - *lk 12-13*

Eesti koolimuusika hea positsioon Euroopas -
lk 14-15

Eesti - välismaa - *lk 16*

Lõpetame lood **Ofelia Tuisust** ja **William Primrose**’ist - *lk 17-19*

Kuidas elavad muusikud **Eestist ida pool?** - *lk 20-21*

F. Chopini viimane eluaasta - *lk 22*

Teated - *lk 23*

Kummalised lood - *lk 24*

Algus 1. lk-l

Eesti üldsus hakkab Sind mäletama sellest ajast, kui tulid telesaates "Kaks takti ette" lavale, roosad "kesa-püksid" jalas, ja laulsid rämeda häälega Raimond Valgre laulule soolot vahele.

Jah, see oli 16 aastat tagasi – olin siis tegelikult alles viieteistkümne aastane. Lauluvõistlusele sattusin üldse väga imelikult – elasin ju kusagil padumaal ja keegi lihtsalt ütles mulle, et selline asi toimub.

Lapsena mängisin rästikutega, jooksin paljajalu ringi ja tundsin lõhna järgi, kus miskit on – olin nagu indiaanlane. Sellepärast polnud mul ka ühtki kompleksi: läksin Tallinna, kidra kaenlas, esitasin komisjonile oma kolm lugu, nende hulgas ka selle Valgre loo. Siis selgus, et olen võistlusele välja valitud. Tahtsin seda soolot telesaates esinemisest välja jätta, aga Jaanus Nõgisto käskis seda just kindlasti teha ja nii läksingi lõpuks väga julgeks. Ju ma tundsin, et olen niimoodi omapärane. Mäletan, et jäin "Kahe takti" lõppkontserdil kokkuvõttes teiseks ja võitsin tolle aasta publikupremia.

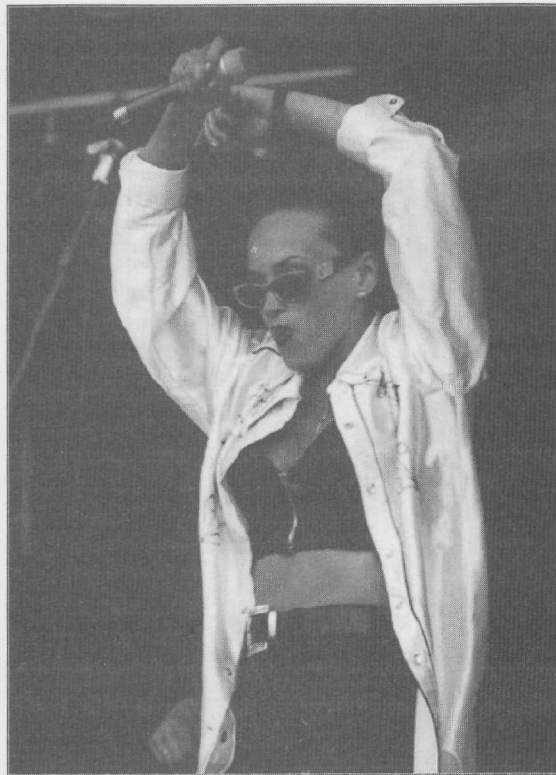
On see tõsi, et Sa tänapäevani nooti ei tunne? Kuidas saab helilooja Urmas Sisaskil olla õde, kes ei tunne nooti?

Jah, see on tõsi. Meid oli kokku neli last, emal oli väga vähe raha ja sellepärast elasime kõik mõõda internaate laiali. Ema pani mind kodus lähedale, Väana mõisas asuvasse kooliinternaati ja kui ma käisin teises klassis, tahtis ta mind Kehrasse muusikakooli panna. Aga et ma olin nii väike, hästi kõverate jalgadega ja hõredate juustega, selline tõeline kribu, poleks minust rongidega muusikakooli seiklejat olnud. Nii polegi ma nooti õppinud, olen lihtsalt looduse poolt antud terase mõtlemise ja hea mälu. Kuulan ühe kora pala läbi ja see on mul kohe meeles; nüüdseks olen selgeks saanud ka tehnika, kuidas kontsentreeruda, et mingi lugu korraga meelde jätta.

Pea tunnustama, et õpetajad, kes on mind üles kasvatanud, on istutanud minusse niisuguse mõiste nagu "hool". Just tänu sellele hoolerale olen elus väga palju edasi jõudnud.

Mul pole olnud vajadustki nooti tunda – vajadus on siis, kui keegi tahab minu lugusid esitada. Ja kuna olen lapsepõlvest saadik olnud orjapidaja (minu noorem vend ja naabritüdruk olid mängudes minu orjad!), siis võtan endale nüüdki "orja", kes minu loo kirja paneb!

Mu vend õppis muusikakoolis, kus oli ka internaat. Tema sai sellepärast noodid selgeks.

Ants Liiguse foto

Oled töötanud muusikuna lapse kasvatamise kõrvalt.

Jah, 17-aastaselt alustasin kooselu oma lapse isaga, nelja aasta pärast sündis mu poeg Jost ja aasta pärast läksime lahku. Jost on nüüd 10aastane.

Mis ajendas Sind muusikas oma rida ajama, selliseid omapäraseid lugusid kirjutama ja laulma?

Lõpmata suure armastuse energia. Lahkusin kõikidest bändidest, võtsin oma muusikud, maksin neile, kuidas juhtus, ja esitasime minu laule. Esimene lugu sellest ajast oli "Ma ei maga ja ei söö". Tegin oma muusikat ja ju ma olin siis nii veenev, et see paistis kõigile ka meeldivat.

Tänaseks on see armastus lõppenud. Mina elasin siin riigis ja minu armastatu teises riigis, meie kohtumised on kaheksa aasta jooksul kestnud kokku kaheksa tundi.

Ja kui armastus otsa lõppes, sain ma esimest korda aru, mis tähendab olla mahajäetu ja kaotaja. Ma pole sellest veel siiani üle saanud, sellepärast olen ka pikemat aega üksi elanud ega näe veel silmapiiril ühtki sellist inimest, kellega tahaksin ka 80aastaselt pargipingil, käest kinni, kuud vaadata.

Kuidas Sinu oma laulud tekivad?

Kõik paremad lood tekivad siis, kui olen depressiivne. Kui mul on kõik hästi, siis klaver ei räägi minuga. Aga kui mul on nutt kurgus, hakkab ta järsku minuga rääkima. Ja just siis on sündinud need

laulud, mida ma ise kõige paremaks pean.

Nüüd olen jõudnud sellesse perioodi, et ma ei tahaks oma laule eriti esitada, sest inimene ei tule kontserdile ju minu nuttu ja häälest kuulama.

Sa nagu jutustaksid lauludes mingeid lugusid.

Ma elan kõik selle läbi, millest laulan. Kui ma laulan näiteks mingitest linnatuledest, siis ma näen seda samal ajal silme ees.

Nüüd, tänu kaotatud armastuse kogemusele, oskan lauldes olla ka kaotaja rollis. Püüan alati laulda nii, et see poleks mingi tühine sõnademuln.

Kontserdil laulad palju südamlikke laule, aga paistab, et temperamentsete

lauludega koos lähed ise kuidagi rohkem põlema.

Jah, mu isa oli meeletult temperamentne mees Salvador Dali vuntside ja mustade kulmudega. Tema lemmikloosung oli: "Olen surematu eestlane – kuum nagu kurat, Viti metsavaht!" (Siiri ütleb sellegi lause väga temperamentse!)

Ilmselt lööb minu isa temperament ka minus välja. Sellepärast meeldib mulle mängida Pärnu teatris "Irma" etenduses, mängin seal prostituuti ja ses rollis tuleb särada. Mul on olemas ka juba uus roll – märtsis tuleb Estonias välja "D□ässis aimult tüdrukud", mängin seal Sugarit. Ja siis on mul veel üks pakkumine Draamateatris, nii et teen paralleelselt mitnes teatris tööd.

Kokkuvõtteks

Igale inimesele on sündides kaasa pandud ülesanne iseenda ees, ta peab elu jooksul teatud verstapostideni jõudma, oma hinge arendama ja olema osa maailma absoluutsest armastusest.

Inimese elu on siis nagu rännak.

Jah, ta peab iga verstaposti juures valima, mis teed edasi minna. Kas laia ja siledat või kitsast ja keerulist. Mina olen valinud selle viimase variandi – liigun oma rada pidi aina edasi ja tänu sellele olen siia jõudnud, kus olen. Ma ei tea, kuhu ma lõpuks välja tahan jõuda, igatahes olen ma edasipüüdlik.

Tiiu Talvist

(Algus 1. lk-l)

“Ma sündisin Tartumaa Haaslava valla Pihlapuu suurtalus, perekonnanimeks Põdersoo. Mul oli kolm venda ja kaks õde, kokku kuus. Viis said kõrghariduse. Isa oli hoolikas peremees. Kell neli oli jalul ja söötis hobuseid. Vaid südatalviti polnud isa oma talukraamiga (viis poolele Tartule ka õunu) kell kuus Tartus Kivisilla otsa juures turul. Kodus töötasime range kellaja järgi.” Aga kõik olid alati rõõmsad, lauldi palju, ka oma heleda lauluhääle olevat ta vanematelt pärinud.

Hallid naerused silmad tõmbasid kurvameelseiks, kui peoperenaine tuli lagedale ühe oma suure murega. “See teeb inimese kurvaks. Mul oli imeline kuulmine ja normaalne nägemine veel 85-selt. Siis tuli kopsupõletik. Mullu süstiti penitsilliini asemel streptomütsiini. Kuulmine kadus.”

Särtsaka loomuga Salme koolitee algas üheksaselt Tartu Noorsoo Kasvatuse Seltsi tütarlaste gümnaasiumis (praegu M. Härma nim. gümnaasium). Järgnesid õpingud toonases muusikakõrgkoolis, Tartu konservatooriumis. Laulmise ja muusika õpetajaks.

Esimese töökoha leidis 27ne õpetajanna ajalehekuulutuse kaudu Kuressaare ühisgümnaasiumis, selle pedagoogilises harus. “Seal õppis ka Aadu Hint,” löid memme silmad särama.

Salme noorem tütar Eve teab, et ema kutsuti nooruses blondiks jaapanlannaks. Perealbumi piltidelt nääpsukese maaneiu tumedad kulmud ja punaka varjundiga blondpea on aeg värvinud hõbehalliks.

Salme oli lastega sõja jalust varjunud isatallu Pihlapuule; andis laulutunde ja usuõpetust Ulila ja Vadi koolis.

1944. a saadeti saarlasest kaasa Karl ülikooli õppetööd korraldama (eesti keele ja kirjanduse alal), aga Salmele kui kodanliku eesti haridusega lauluõpetajale oli koolis raske tööd leida. “Õnneks pääsesime 1949. aasta küüditamisest, aga talu võeti käest,” jutustas juubilar.

Sõjajärgses Tartus leidis Taevide pere peavarju Tähtveres Hurda tänavas.

Lauluraamat lastele

Salme veetis pikki tunde kodus klaveri taga. “Ema seltsis oli tore jalutamas käia, ta teadis nii palju laule. Kodumetsas seenel olles rökkas laas tema laulust,” meenutas Eve.

Kooliplikana kirjutas Eve ühe luuletuse. “Siis tahtsin ka ise proovida.” Salme jutust koorub lagedale, et tõuke laulude kirjutamisele sai ta oma nooremalt tütrelt. “Aga ma tegin kõik sõnad ja meloodiad ise.”

Salme Taevi lood ja laulumängud lastele – lasteaia vanemale rühmale, kooli nooremale astmele ja noortele – vormusid raamatuks pikkamisi. Nende autor õpetas Tartu tervishoiutöötajate majas lasteringidele oma tantsulugusid. Ise oli eelnevalt uurinud Anna Raudkatsi rahvatantsude raamatut. Käis oma lugusid tutvustamas

Salme Taev noorena

kogumikus näärilugusid, tuntuim lauluke “Tantsi, tantsi, keeruta!”.

Raamatu teise osa tarviski on Salme Taevil lood valminud. Rublaajal jäi see ilmutata. “Heino Kaljuste pidi selle toimetama, aga ta ei jõudnud enam,” ohkas Salme Taev. Aga nüüd?

“Nüüd olla raamatu trükkimine hoopis uutal alustel. Mina sain omal ajal raamatu eest 5 tuhat rubla, nüüd pidavat trükkimiseks oma raha vaja minema,” kurtis kuus 1250 krooni pensioni saav Salme.

Toimetab soojas toas

“Memm tegi, kuni hästi nägi, imelist käsitööd, kauneid tikandeid,” kiitis tütar Eve, kelle peres ema oma päevi veedab.

Eve ise pole emalt suurt muusikaannet pärinud. Salme vanem tütar, ehitusinsenerist Tiitu laulab aga Ilo kooris.

“Vanaema utsitas meid klaveri taha, tänu talle mängime seda natuke,” naersid tudengieas tütre tütre. Üks neist, Signe, on siiski juba lõpetanud kunstieriala, maalimise.

Sajandivahetuse uusaastasooivid vormis Salme värsisdesse, tütar kirjutas kaartidele puhtalt ümber.

“Vanaema päevikuid on põnev lugeda, eriti sõjaaegseid meenutusi. Nagu ajalootunnis,” rääkisid neid.

Salme Taeviga on käinud juttu puhumas Ellen Niit, Lehte Hainsalu jt.

Väärrika pidupäeva hommikki algas Salmel igapäevase võimlemisega. Tütar tõi talle süngi ette pesukausi. “Ema hõõrub ülakeha hoolega, varem tahtis külma vett, nüüd teen sooja,” seletas Eve. Laua ääres tõstab memm usinalt võimlemiseks jalgu. Kaheksakümneselt sörkis veel iga päev Tähtvere radadel.

Söögilauas palus memm juurvilju, küüslauku. Viimastel aastatel on ta maiuspalaks saanud tahvel šokolaadi päevas. Šampust maitseb pidupäeviti.”

Malle Elvet

PAAVO JÄRVI TÕUSUTEEL

Ühe kuulsaima Ameerika
orkestri peadirigendiks

Cincinnati Sümfooniaorkestri volikogu otsustas 24. jaanuaril nõustuda orkestri Muusika-direktori Otsimise Komitee ettepanekuga nimetada neljaks aastaks alates 2001/2002 hooajast orkestri muusikaliseks juhiks Paavo Järvi, keda kutsutakse uueks dirigeerimistürklaseks. Orkestri ajaloo 12. muusika-direktorina hakkab ta juhatama esimesel aastal 12 ja järgmistel aastatel 14 orkestri 24-st nädalalõpu kontsertidest.

Volikogu esimees Peter Strange ütles, et otsides orkestrile väljapaistvat muusikalist juhti jäädi peatuma kui

Euroopa päritoluga ja globaalsete kogemustega Paavo Järvil, kes on klassikaliste traditsioonidega peenetundeline artist. "37aastasena suhtub ta muusikasse 21. sajandi vaatepunktist ning karismaatilise liidrina viib ta meie kuulsa orkestri uutele saavutustele".

Sündinud Eestis Tallinnas ja õppinud Tallinna muusikakoolis emigreerus P. Järvi 17aastasena välismaale koos oma vanematega. Ta käib ka praegu Eestis juhatamas sealset sünnimaist Eesti Rahvuslikku Sümfooniaorkestrit ning on oma dirigendiks olemise aja jooksul mitmete orkestritega lindistanud Eesti heliloojate teoseid.

EMI/Virgin/Classics on välja andud 16 plaati teostest, mida on esitanud orkestrid tema dirigeerimisel, sh eesti heliloojate teoseid. Viimasel neist plaatidest on Birminghami Linnaorkester sisse mänginud Britteni ja Šostakovitši klaverikontserdi.

Paavo Järvil on rikkalik muusikaline tagapõhi: tema isa Neeme Järvi on Detroiti Sümfooniaorkestri peadirigent. P. Järvi on õppinud Curtise Muusikainstituudis ja Los Angelesi Filharmooniainstituudis Leonhard Bernsteini juures. On juhatanud Malmö orkestrit, on Stockholmi Filharmoonia ja Birminghami Sümfooniaorkestri esimene külalisdirigent, esinenud Londoni, New Yorgi, Berliini, Tokyo ja teiste ülemaailmselt tuntud orkestrite ees.

Cincinnati
Sümfooniaorkester

Esimesed teated muusikategemisest siis veel väikesest Cincinnati külast pärinevad 18. sajandist. Tollane ajaleht kirjutas pillimängust George Washingtoni auks ning ühest teisest kontserdist, kus mängiti Glucki ja Haydni muusikat.

19. sajandil, kui Cincinnatiisse tuli palju ümberasujaid Saksamaalt, tekkis seal rohkesti muusikaseltse, kes harrastasid põhiliselt vokaal- ja puhkpillimuusikat. 1825. a mängis orkester äsja Pariisi konservatooriumi lõpetanud Joseph Tasso juhatamisel kindral Lafayette'i auks. 1842. a toimus laulupidu.

Esimene Cincinnati professionaalne orkester Filharmoonia Ühing andis kontserte 1857-60. a.

Kord vaibudes, kord jällegi tõustes kestis musitseerimine Cincinnati 1895. aastani, kui loodi 48-liikmeline Cincinnati Sümfooniaorkester 15 entusiastliku naisterahva eestvõttel. Järgmisel aastal kolis 60-liikmeliseks saanud orkester muusikahalli. Aastail kuni 1907-ni, kui orkestrit juhtis Texases sündinud Belgia päritolu Frank Van der Stucken, olid ühed viljakamad, külalisdirigendina esines ka Richard Strauss. Energilised naised hoolitsesid selle eest, et pärast tema lahkumist sai orkestri etteotsa Leopold Stokovski. Aastatel 1918-22 juhatas orkestrit Eugène Ysaÿe, legendaarne Belgia viiulivirtuoos. Ka need olid orkestri õitseajad.

1958. a sai muusikadirektoriks varasem Metropolitan Opera dirigent Max Rudolf, kelle juhtimisel orkester võttis ette kaks pikemat Euroopa-turneed. Teine dirigent Erich Kunzel alustas pop- ja pargikontserte. 1970-77, kui peadirigendiks oli Thomas Schippers, arendas orkester laialdast koostööd La Scalaga, Bayreuthiga, Metropolitaniga, New Yorgi, Londoni, Viini ja Berliini orkestritega.

Käesolev hooaeg on peadirigendi Jesús López-Cobosi 14. hooaeg. Tema juhtimise all on Cincinnati orkester esinenud mitte ainult USA idaosa kuulsates kontserdisaalides, vaid teinud ringreise ka läänerrannikul.

Cincinnati orkester on USA sümfooniaorkestrite hulgas asutamisaja poolest viies, eelarve suuruselt seitsmes. Pidevalt on palgal 99 orkestranti, aastas kuulab orkestri kontserte umbes 400 000 inimest, noorteorkestri esinemisi 36 000 koolilast.

Paavo Järvi tee Cincinnati orkestri juurde

Curtise Instituudis oli Paavo Järvi üks õpetajatest Max Rudolf, varasem Cincinnati Sümfooniaorkestri peadirigent. Erich Kunzel, Cincinnati poporkestri dirigent, on samas rollis ka Detroiti orkestris. Tervitades Paavo Järvit tema uuel ametikohal ütles Kunzel, et tal on olnud võimalus jälgida Neeme Järvi poja suurepäraselt muusikalist karjääri.

Kui J. López-Cobos andis 1998. aasta detsembris avalduse peadirigendi kohalt lahkumiseks (ta jääb nüüd edasi tööle emeriitdirigendina) ja veebruaris 1999 moodustati Muusikadirektori Otsimise Komitee, kuulas see kohe J. López-Cobose poolt kutsutud Paavo Järvit orkestrit dirigeerimas. Hiljem oli ta selle ees veel ka teist korda.

printern@cincinnati-symphony.org

MUUSIKU ELUTOAS

Ines Rannap

2 aastat tagasi peaaegu koguperekontserdijärgselt TRÜ aulas

Veskimetsas, väikese maja elutoas istusin vastamisi tervelt seitsme muusikuga. Tõsi küll, mõnda neist võis muusikuks nimetada veel tingimisi, pealegi polnud see päriselt nende elutuba, ent kõik ajutiselt kodumaal viibinud Järvid näivad nii innustunuina musitseerimisest, et ühelegi lapsele – vanematest rääkimata – ei tihka ennustada selja keeramist oma pillile.

Teet Järvi töötab Soomes alates 1992. aastast, kogu perekond lahkus kodumaalt kolm aastat hiljem. Kuna meie muusikarahva ränne põhja poole oli siis valdavalt juba lõppenud, ei aratanud Järvide minek erilist tähelepanu. Teet Järvi oli küllalt kaua püüdnud toime tulla oma kasvava pere ülalpidamisega, aga pidi tõdema, et mitmete asjaolude ühtelangemise tõttu osutus see Eesti Vabariigis liigraskeks.

T. Järvi: "Lootes head teenistust Tallinna Keelpillikvarteti välisreisidest tulin ERSOst ära. Paraku lõpetas meie mäened er mingite lahkkelide tõttu kontsertide organiseerimise, aga sooloõhtuid õnnestus anda vaid paaril korral aastas – olin sundseisus. Pealegi ei pääsenud me välja oma kitsaks jäänud kooperatiivkorterist Lasnamäe V mikrorajoonis – leiti, et liiga tihti ei kõlba

elupaika vahetada!... ja mingil müstilisel moel kummitas ikka veel "inetu kõlaga perekonnanime" sündroom.

Töötasin algul väikelinnas Kouvolas, seal oli vaid keelpillikvartetist ja puhkpillikvartetist moodustuv kollektiiv ja meil oli haruldane võimalus mängida "sunniviisilisel" korraliku palga eest kammermuusikat. Aga majanduskriis lõpetas selle orkestri töö ja ma suundusin Lahtisse, kus toimus parasjagu konkurs sümfooniaorkestri tšellisti kohale."

Lisaks sellele, et Osmo Vänska juhitud Lahti sümfooniaorkester on hea tasemega ja teinud end maailmas üsnagi tuntuks rohkete turneede ja plaadistustega, peavad Järvid Päijat-Häme konservatooriumi ja ka Lahti üldhariduslikke koole lastele korraliku hariduse andmisel väga hinnatuiks. Kuni magistrikraadi taotlemiseni saab sealt vajaliku diplomi. Pealegi tõi sõja jalust Lahtisse kolinud Viiburi konservatoorium kaasa oma vanad head Peterburi traditsioonid ja andis Päijat-Hämele teistest Soome konservatooriumidest küllalt erineva näo."

Kas ka Lahtis on võimalusi kammermusitseerimiseks

TJ: "Kahjuks eriti mitte, kõik on nii rahul oma orkestritööga, et ei kipugi muud tegema. Meil on vaid trio: viiuldaja Pertti Sutinen, klaveril mu abikaasa Mari.

Eks ma igatse muidugi soleerimise järele, aga selleks on võimalusi napilt. Kevadel mängisin Tšaikovski Rokokoo variatsioone Lahti orkestriga, vahel harva õnnestub esineda kodumaal."

JÄRVI-DÜNASTIA KOGUB JÕUDU

Alates Teedu dirigentidest isast ja onust on kõik nende järeltulijad pandud õppima muusikat. Neemest 14 aastat vanemal Vallol on juba ka arvukas kolmas põlvkond: Teedu ja Andruse 8 last! Senini on ainult üks Andruse lastest valinud peale edukaid klaveriõpinguid Oulus filosoofia Tallinna Humanitaarinstituudis.

Enne kui huvitada laste nii totaalsete muusikaharrastuste stimuleerimise saladustest, tahan kuulda mälestusi kõige algusest.

TJ: "See oli nii ammu. Eks me saime kokku Muusikakeskkoolis, lähemalt tutvusime 6.-7. klassis, kui kuulusime nn Leichtereri kampa. Mari mängis küll koos oma klassi tšellistidega, aga Laine Leichtereri korraldatud kontsertidel ja konkurssidel puutusime tihedamalt kokku. "Käima" hakkasime 16-17aastaselt ja tegime seda tervelt viis aastat! Siis hakkas raiskuläinud aastaist kahju ja abiellusime."

Mari Järvi: "Virve Lippuse otsus anda lapseootajale IV kursuse kevadeksamil mängimiseks Prokofjevi kontsert hämmastas mu kaasõpilasi; Rein Mets olevat oma tädile seda lausa ette heitnud. Aga ju mõjus 1. septembril sündinud Mariusele Prokofjevi aura siiski hästi.

Ma oleksin järgmisel aastal ilmselt kooli vahele jätnud ja võib-olla õpinguist üldse loobunud, aga Virve Lippus tuli 3nädalasele Mariusele katsikule ja küsis: "Noh, millal sa siis tundi tuled?"

Tänu vanaemadele sain viimase kursusega siiski hakkama, kuigi õppisin öösiti riigieksam kava ühe käe kaupa – teise näitasin noodile taskulambist valgust, et mitte liialt häirida selles meie ainsas toas magavat meest ja last. Mõlemad käed viisin kokku kas Kivimäe konsis või siin Veskimetsas vanemate juures, laps lumehanges tudumas. Lõpueksami ajal ootas juba Miinat..."

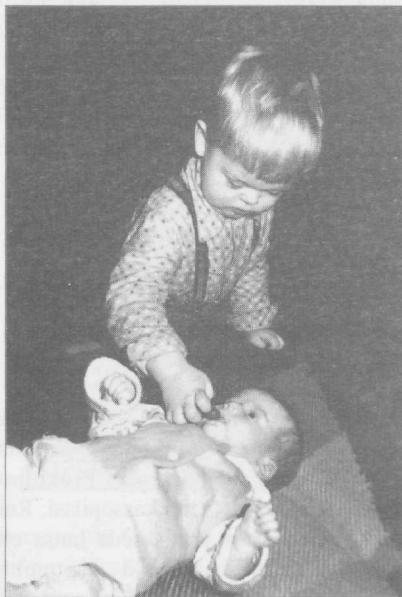
Nääpsukeses Maris on üllatavat sitkut ja visadust. Pole vaja imestada, et ta töötab nüüd, kui laste ilmaletoomise ja kaelakandjaiks kasvatamise vaevad

6-41aastased muusikud

seljataga, vahel 15 tundi järjest, justkui tehes tasa klaverimängus vahelejäänud aastaid. Tema näib olevat ka peamine laste utsitaja ja – Teedu sõnul – kõiki ettevõtmisi käivitav mootor. Ega meistriks saagi abistava ja taganttorkiva käeta! Selles peres on meistrisihkajaid koguni sedavõrd palju, et nende Lahti 6toalises korteriski peab keegi aegajalt harjutama kas vannitoas või köögis!

Pillid sattusid pisikeste Järvide kätte nende endi arvates täiesti juhuslikult. Laine Leichter tuli **Mariuse** 4. sünnipäevale ja tõi kaasa 1/8 tšello. See oli väikseim saadaolevaist, kuid poisikesele siiski liialt suur.

Marius Järvi

Miina Järvi sai kunagi Mariuselt luttu ...

Miina Järvi

Marius: "Mul ei jäänud küll algul muud üle kui hakata tunnis käima, aga kuna ma siiski ei jaksanud keeli korralikult alla vajutada, jäi viiendal eluaastal väike vahe sisse."

TJ: "**Miina** istus kord oma mänguauto kastis ja imiteeris viulimängu – minu meelest käis ta parem käsi "poognat vedades" jõle kenasti! See hetkeline mulje saigi tõukeks. Mari rääkis Ivi Tivikule, et tal on 4aastane tüdrukuke, Ivi võttis tuld, tuli paari päeva pärast kohale ja otsustas kohe alustada!"

Mihkel Järvi

Mihklile olevat serveeritud asja nii, et teised pillid on juba olemas, tuleb võtta klaver.

MJ: "Rääkisin heale kolleegile Maigi Pakrile, et mu 6,5aastane Mihkel mängib "Koera polkat" juba kaunis virtuoosselt ja laulab kenasti – mis siis Maigil muud üle jäi kui võtta poiss käsile."

MADIS

Madis: "Mina panin kord viiuli lõua alla, aga veidi valesti ja siis Miina ütles, et ma võiksin hakata viulit õppima. Ma ei mäleta eriti seda algust." Isa püüab poja juttu suunata. "Sul on ju üks suur soov saada..." Madis teeb arusaamatu näo ja üldise naeru saatel selgub, et ta juhata 3aastaselt plaadi järgi Dvoraki sümfooniast ja muidugi unistab dirigendikutses. Pange tähele – veel üks dirigent Järvi!

TJ: "Aga minu unistuseks on moodustada lastest korralik, professionaalne kvartett, puudu on veel alt, pole midagi parata, seda tuleb hakata mängima **Martinil**."

MARTIN

... I klassi piigana aga alustas kontserditegevust Matkamajas

Esitan nüüd ühe laste kõrvadele sobimatu küsimuse – kas muusiku elukutse on parim soovitus oma järeltulijatele?

TJ: "Teate isegi, et see on üks tänamatu ala ega arvagi, et on tegu õigeima soovitusena. Aga me ei oska neid mujale suunata, neil tuleb endil teha lõplik otsus."

MJ: "Leian, et kõigile peab andma võimaluse, muidu see, kes ilma jäetakse, võib meid hiljem süüdistada. Samas, kui juba pilli mängida, pole mõtet seda halvasti teha. Lahtis on kahes koolis õppimiseks soodus õhkkond, Marius ja Miina käivad õhtukoolis ja saavad parima aja päevas pühendada harjutamisele. Kui vaja, võivad nad koolist puududa, eksamid tuleb niikuini sooritada, vastutades oma teadmiste eest. Seal on aru saadud, et pilliõpe on inimese arenguks vajalik, olgu hilisem elukutse milline tahes."

TJ: "Näiteks kogesin, et tšehhi liharaiujad mängisid tööst vabal ajal heal tasemel kvartetti!"

MJ (väga ehmunult): "Oi, seda ametit ma küll oma lastele ei sooviks!"

Praegu on noorte Järvide pedagoogideks tšellist J. Paavola, viuldaja P. Sutinen ja pianist R. Jussila. Aga kolm vanemat kasutavad iga võimalust täiendada end meistrkursustel ja festivalidel. 17aastane Marius on vaimustuses kokkupuutest selliste meistritega nagu F. Helmersson, G. Hoffmann, M. Tšaikovskaja, V. Horak. Alles ta tuli Hispaaniast, meistrkursustelt Madridis. Tema biograafias on võit Eesti noorte keelpillimängijate konkursil ja III koht Orlice-äärses Ustis, kust isa tõi 15 aastat varem ära I preemia. Marius on Lahtis juba tuntud solist, kevadel mängis ta konservatooriumi orkestriga Dvoraki

Pärast suurt millenniumi- või vähemalt nelja aastanumbri vahetuse melu oli jaanuar muusika poolest vaikne üle kogu Eesti.

Harjumaalt

- * Loxsa linna kultuurijuhiks valiti 4 kandidaadi hulgast senine lasteaia muusikaline kasvataja Ene Pärna.
- * 21.-23. jaanuarini osales Aruküla noortekoor koos dirigendi Age Metsaga Roots-Norbergi kommunis toimunud rahvusvahelises noorteprojektis "Laulud üle Läänemere".

Hiiumaalt

- * 22. jaanuari Hiiumaa teatel taastab OÜ Kriisa Orelihitus Reigi kiriku oreli 168 000 EEK eest. Luuakse fond, mis hakkab selleks korjama raha.

Jõgevamaalt

- * 14.-15. jaanuaril toimusid mõttetalgud Jõgeva linna haridus- ja kultuurielu tuleviku üle. Leiti, et eelseisvatel üritustel on vaja rõhutada linna eripära seondatult Kalevipoja, Karl XII, Betty Alveri ja Alo Mattiiseniga.
- * 27. jaanuari Vooremaa kirjutas, et veebruaris hakatakse Jõgeva muusikakoolis õppima arvutimuusikat. Noortel on huvi arvutikompositsiooni vastu, tahetakse välja arendada oma stuudio, kus õpilane saaks salvestada laserplaadile oma loomingut.

Järvamaalt

- * 4. jaanuari Järvamaa Teataja andmeil lindiastati pavidelanna Annika Purga kristlikke laule USAs Nashville'i linnas põhiliselt tema sõbranna sealse muusikust mehe rahadega ja anti CD-plaadina välja Eestis.
- * 65 lauljat ja tantsijat tutvustasid Paide lasteaegade lastele "Helisevat muusikat", ühest lasteaialapselt Stef Klapist, kes pääses ETV "Laulukarusselli" II vooru oli 23. jaanuari Järva Teataja lugu.
- * 29. jaanuari Järva Teataja andmeil on Paide ingliskeelseid poplaule laulev

tüdruk Ly Lumiste jäänud Kuressaare toiminud üle-eestilisel solistide konkursil silma muusikaproduktendile Gunnar Lohole.

Läänemaalt

- * 16. jaanuaril tähistati slaavi ühenduse Bõlina eestvõttel Haapsalu vene gümnaasiumis svjatkat – jõulujärgset pühadeaega folkloorsete ja töödeldud laulude laulmisega.
- * Jaanuari lõpul kurdeti Lääne Elus, et Haapsalus on vähenenud suvised levimuusikaüritused ja lubatakse taasrattada üks neist nimega "Siiski pöörleb ta".

Põlvamaalt

- * 5. jaanuaril tähistati Värskas setu talumuuseumis ja setu talus Obinitas nädal aega kestev talsipäeva – vene jõulude tähistamine vanade setu rahvakommetega. Sama tegid Võrumaa setud.
- * Kultuurkapitali sihtkapitali aastapremia sai Põlva linnaorkestri dirigent Peeter Änilane.
- * 21. jaanuaril sai 80aastaseks Röpina meeskoori kauaaegne vanem Raivo Toom.
- * 22. jaanuaril Ruusal mänginud 11 Põlvamaa tantsubändi esitasid maakonnalehe sõnul viit erinevat muusikatrendi.

Pärnumaalt

- * Jaanuari lõpul toiminud Pärnu muusikanõukogu üldkogu koosolekul arutati Pärnu suvist muusikaelu (Oistrahhi festival koos Neeme Järvi meistrkursustega, Pärnu Jazz, koori-, raemuusika-, orelifestival), fikseeriti projektina Pärnu oratooriumikoor.
- * Eliisabeti kirikus töötama asunud organist ja helilooja Jaanus Torrim kavatses luua sealse oreli renoveerimise fondi, anda suvel 4 heategevuskontserti.

Raplamaalt

- * 21. jaanuaril esitas Kadri Hunt koos saateansambliga (esineb nüüd nimetuse all Hüüd & Hüüd) Märjamaal

vaimulikke rahvalaule. Järgmisel päeval oli temast Nädalises pikem artikkel.

- * 21. jaanuaril arutasid Rapla linna- ja maavalitsuse ning EV kultuuriministeeriumi esindajad Raplas aastaid pooleli seisva kultuuriehituse (kohalikus kõnepruugis "hollivuudi") omandiküsimusi. Ühist otsust vastu ei võetud.

Saaremaalt

- * 6. jaanuaril tähistas Kuressaare kultuurikeskuses oma 50. aastapäeva laulu- ja tantsuansambel Mariella.
- * 15. jaanuaril avaldas Meie Maa pikema loo 95aastasest Pauliine Vapperist, kes veel mullu õpetas Muhu folklooriselt Muhuksed taidlejaid.

Tartumaalt

- * 5.-6. jaanuaril toimusid Tartus millenniumikontserdid, millest eelnevalt ML 99/12, lk 2.
- * 5. jaanuaril andsid Siiri Sisask ja HaleBopp Singers Peetri kirikus kontserdi tänavlaste toetuseks.
- * 13. jaanuaril linastus kinos Illusioon M. Dietrichi esimene kuulsust toonud film "Sinine ingel": Lühikontserdi tema repertuaarist andis Erkki Otsman.
- * 21. jaanuaril laulis Alatskivi lossis Henri Laks.
- * 22. jaanuaril andis TÜ aulas oma 10. sünniaastapäevakontserdi EMS Tartu Meeskoor koos EMS Tallinna Meeskooriga.
- * 31. jaanuaril laulis Vanemuise kontserdimajas Moskva patriarhaadi koor.

Valgamaalt

- * 15. jaanuaril oli Valgamaalases pikem lugu Tõrva piirkonna muusikaõpetajast Maie Kalast.
- * 15. jaanuaril arutasid Otepää linna- ja kultuurijuhid üheskoos kultuuriprobleeme.
- * 25. jaanuaril antakse Valgamaalases positiivne hinnang Weekend Guitar Trio esinemisele Valgas. Lühiajalised elektrikatkestused seda oluliselt ei seganud, "andsid vaid märku, mis sellest

muusikast järele jääb, kui vool juhtumisi kaob".

Viljandimaalt

- * 5. jaanuaril oli Viljandi kultuurimajas tantsuorkestrite päev.
- * 21.-22. jaanuaril oli traditsiooniliseks kujunenud Viljandimaa laste laululaager, seekord Paalalinna gümnaasiumis.
- * 22. jaanuaril propageeris Sakala Eesti Segakooride Liitu, mille liikmeks on seni astunud vaid 2 Viljandimaa koori.

Ida-Virumaalt

- * 3. jaanuaril tähistati Narvas Vabadussõja lõpu aastapäeva, muuhulgas kontsertaktusega Hermannil kindluses.
- * 15. jaanuaril tähistas Narvas oma 25. aastapäeva ansambel Vesjoloje Notki, kes on palju esinenud lisaks Eestile ja Venemaale mitmetes välisriikides. Kontserdil esinesid ka muusikud Saksamaalt, Soomest, Iisraelist.
- * 23. jaanuaril andsid ühiskontserdi Narva sümfooniaorkester, Mati Palm ja EMA lauluõppurid.
- * 25.-29. jaanuarini oli Narvas Chopini konkurs. Kahest viimasest sündmusest pikemalt ML järgmises numbris.
- * Ida-Virumaa muusikakoolide talvemuusikapäev oli seekord Ahtmes, esmakordselt osales Narva.
- * 28. jaanuaril oli Narvas järjekordne koolinoorte-solistide konkurs. Koori dirigent Marina Kossolapova polnud Narvskaja Gazetas rahul sellega, et paljud esinejad on läinud kergema vastupanu teed – esitavad estraadilaule.

Lääne-Virumaalt

- * 26. jaanuaril oli Rakvere kultuurimajas 2000. aasta folgifestivali Viru Säru mõttetalgud ja koolituse esimene õppus.

Võrumaalt

- * 30.-31. jaanuaril olid Rõuge rahvamajas Eesti Segakooride Liidu talvapäevad. Kunstilist külakosti töid Võru ja Viljandi meeskoor.

kontserti ja valmistub plaadistama tšellomuusikat koos organisti Kalevi Kiviniemiga.

16aastane Miina oli just naasnud meistrkursustelt Prahast ja valmistus sõiduks P. Vernikovi festivalile Itaalias, Perugia lähedases väikelinnas, kus pedagoogideks ka I. Grubert ja I. Vološin. Tutvus ühe esimesena Nliidust emigreerunud viuldaja Vernikoviga algas Järvidel tema Lahtis toimunud kursustel, kus Mari oli kontsertmeisteriks ning vene, saksa ja inglise keele tõlgiks. Miina viimistlust ootavasse kavva kuulus Bruchi

kontsert, Bach'i Partiita ja Wienianski Scherzo-Tarantella. Aga konkurssidele pole Miina veel pääsenud, tema õpetaja olevat põhimõttekindel maksimalist, kes ei lase Miinat kergesti välja, kuid temagi hakkas valmistuma üle-soomeliseks konkursiks.

Seevastu 14-aastaselt Mihklil on juba mitu võistluskogemust: kolm aastat tagasi osales ta S. Westerdahli nim. konkursil, 1997. a jagas Madetoja nim. Soome pianistide konkursil esikohta ühe Lahti neiuga, Bukarestis äratas ta suurt tähelepanu, aga jäi ilmse omapoiste-

sobingu tõttu napilt finaalist välja. Ees seisab jõukatsumine Prahast, mille tohutu kava, k.a Czerny käsikirjas avastatud Sonaat nõuab pingsat tööd.

Kas konkurssidel käimine on teile meeltemööda?

Marius: "Hirmsasti küll ei ole..."

MJ: "Seal on muud vastikud tegurid; kaugeltki kõik ei sõltu mängutasemest."

Marius: "Tunduvalt rohkem meeldivad festivalid ja kursused, sinnagi saab põhimõtteliselt konkursi alusel."

Lastest tagasihoidlikum Mihkel jääb vastuse võlgu.

(Järgneb)

Uut Eesti Kontserdis

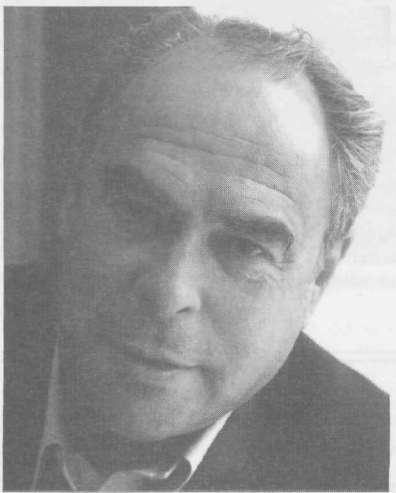
Lõpuks ometi on Eesti Kontserdil jälle direktor-
autoriteetne žürii valis kolme kandidaadi hulgast välja

Aivar Mäe

senise asedirektori Aivar Mäe, kes pärast direktori Enno Mattiiseni lahkumist täitis tema ülesandeid. Osa muusikuid polnud selle otsusega rahul ja protestis, kuid kultuuriministerium aktsenteeris enamuse otsust.

Veebruaril algul tuli kokku Eesti Kontserdi loomenõukogu uus kosses. See koosneb nüüd EV Kultuuriministeriumi otsusel varasema 11 asemel 20 inimesest. Nad kõik pidasid seda otsust nii tähtsaks, et tulid kohale ja valisid loomenõukogu esimeheks Eri Klasi. Vahetati mõtteid Eesti Kontserdi ja ka loomenõukogu enda töö paremustamise üle, kuid peale jäi Eri Klasi seisukoht, et abinõud edukalt, sh

Eri Klas

finantsiliselt edukalt tegutseva organisatsiooni töö paremustamiseks võivad anda vastupidise tulemuse.

Istungil ilmes, et kired Eesti Kontserdi direktori valimise-määramise ümber pole vaibunud. Need on jõudnud ka Muusikalehe toimetusse. Kui selle lehenumbri koostamine oli lõppenud, saabus toimetusse kiri, milles kritiseeritakse nii Eesti Kontserdi loomenõukogu moodustamise aluseid kui ka Eesti Kontserdi tööd. Avaldame selle kirja Muusikalehe järgmises numbris ja ootame seejärel asjaosaliste seisukohavõtte. Loodame, et asjade selgeksrääkimisest on kasu.

Väike-Maarjast Stockholmi

Eurovisiooni lõppvõistlusele mais Stockholmis pääseb rahvusvahelise žürii otsusel Eestist esindama esimeseks tulnud Eda-Ines Etti lauluga "Once in a Lifetime", mille muusikal on koguni 3 autorit. E.-I. Etti on pärit, nagu paljud teisedki tuntud noored levilauljad, Lääne-Virumaalt, täpsemalt Väike-Maarjast, mis on muusikategemise poolest tõusnud praegu kogu maakonnas esirinda ja väärib ühes lähemas Muusikalehes eraldi lugu.

Praegu on Eda-Ines Etti Humanitaarinstituudi I kursuse tudeng. Ta kardab, et spetsiaalselt muusikat õppides võib kaduma minna omapära: "Arvan, et parem on oma rida ajada ja ise õppida – siis tuleb asi loomulikum."

Isehakanud Avo Tamme

11. jaanuaril hakkas Hiiu Lehes ilmuma Avo Tamme kunstiteemaline järjeutt, sündmustik Tallinnas 1985. a. Sissejuhatuses tutvustab praegu Emmaste vallas Kitse külas elav ning Käina Kaunite Kunstide Koolis saksofoni- ja torupillitunde andev autor iseenast.

Ta ütleb enda olevat täieliku isehakanu ja diletandi, keda aga millegipärast peetakse profiks ja toob paar näidet muusikavallast:

1) Kunagi oli see lorilaulude võistlus, "Tippmeloodia" oli selle nimi vist, siis ma esitasin sinna oma esimese loo, selle kõige kuulsama, "Mustamäe valsi" ja sain kohe teise koha...

2) Ja kui ma saksiki mängin, võrreldakse mind nendega, kes on saksiki õppinud, aga mina pole ühtegi tundi saksofonimängu õppinud... Loobi Unn (Iaulja Uno Loop) andis mulle pilli kätte ja näitas, et see on do, ülejäänud noodid otsi ise üles. Nüüd ma siia maani otsingi. Ma olen neid üsna palju leidnud. Tavalise saksofoni ulatus on kaks ja pool oktaavi, minu pilli sees aga üle viie oktaavi. Mitte kõikide, aga selle kõige parema pilli sees küll...

Järvamaale oma Tamula

25. jaanuari Järva Teataja kirjutab, et Järvamaale planeeritakse eeloleval suvel sellist kultuurisündmust, mis tooks sinna kokku rahva kogu Eestist, nii nagu Tamula kontserdid.

Projekte on 3:

1) Kuninglikud Hispaania päevad härjavõitluse ja ülikallite piletitega. Paide linnapea juba käis Valencias maad kuulamas;

2) Jüriöö ülestõusu aegne Eesti kuningate Paides hukkamise lavastus. Libreto on Kati Murutar juba valmis kirjutatud;

3) Shanty-festival töölaulude lauljatega kogu maailmast.

Muusikatudengite sportimisest ja Vene pillidest

6. jaanuari Koidus on pikem Põlva Muusikakoolis 22 aastat viiulit õpetanud ja omal ajal orienteerujana Nõukogude Liidu koondisse kuulunud Tiina-Mai Arundilt võetud intervjuu. Jutt algabki muusika ja spordi seostest. Mõlemad olid T.-M. Arundile keskkoolis armsad. Kui ta aga läks konservatooriumi Vladimir Alumaie juurde viiuliõpetajaks õppima, arvas ta, et kahte jumalat ei saa korruga teenida. Alumaie vihastus selle peale, ütles: "Nüüd peate just sporti tegema, kust Te midu võtate õppimiseks ja

töötamiseks tahtjõu." Ja Arund leiab, et see oli õige: "sport andis meeletu tahtjõu". Praegu aga muusikaõppurid, seehulgas tema oma lapsed, spordiga ei tegele. On palju "muid ahvatlusi: televiisor, videod, kõrgetasemelised muusikakuulamisvõimalused – seetõttu ei jäägi isetegemisrõõmu nii palju".

T.-M. Arund leiab, et lastele on viiuli algõpetus kõige keerulisem just keha asendi tõttu. "On raske õpetada lapsele pingevaba mängu ja olemist, samas kui keha on viiulimängus ebaloomulik asendis." Ta on rõõmus selle üle, et Põlvas on säilinud "suur pillikogu vanast Vene ajast, ikka need kahekümnerublad viiulid, mida isegi soomlased ajavad taga... Oleme ostnud ka mõned õudkallid Tšehhi pillid, mille komplekt maksab 5000 krooni ringis. Minu meelest on Vene omad paremad, nendega võib väike laps edukalt õppida". Raha kulub aga palju kallite keelte ja poognate peale.

Oma endiste õpilaste edusammude üle tunneb T.-M. Arund suurt rõõmu. Eriti heameel on tal Andrus Haavast, kes töötab Sibeliuse Akadeemias eluagse lepinguga.

13 mõttetera Valgrest

5. jaanuaril ilmus Pärnu Postimehes Mati Põdralt üpris omanäoline retsensioon Raimond Valgre kohta seoses tema loominguga kontserdiga Pärnus. Kõik 13 (kas meelega nii kirjutatud?) lõiku algavad sõnaga "Valgre".

Toome neist siinkohal ära kaks vast muusikuile üldisemat huvi pakkuvat.

Valgrest oleks meie päevade heliloojatel palju õppida. See on küll minu arvamus, kuid viimasel kümnendil kirjutatu ei mõju nii vahetult: püüdes massidele meeldida kirjutatakse anonüümsele adressaadile mõeldud halle lugusid, ühepäevaliblikaid.

Valgrest ei saanud kergelt ka Valgre ise. Saamata korralikku muusikalist haridust pidi ta end üles töötama musitseerimise käigus.

Teisalt kipub paljude väga hea hariduse saanud heliloojate muusika jääma tehnokraatlikuks ja raskestiseeditavaks. Mis pole muidugi üleskutse loobuda kooliskäimisest!

Autor leiab, et kuna enamik Valgre kammerlikest lugudest on sündinud isiklike läbielamiste mõjul, olid sellest vaatenurgast kõige ehedamad Jaak Johansonil tõlgendused, saksapäraselt harmooniaalt ameerikalikule ülemineku osas aga Noorkuu "Õige valik".

Kas Endla teatrist võiks saada ka kontserdisaal

Pärnu Postimees avaldas sellel teemal vestluse Pärnu kultuuri- ja spordiameti juhataja Andrus Haugasega.

Uurimine praegu käib. A. Haugas lisab, et see on võimalik. "Teatrisaali laiendamine polüfunktsionaalseks teatri-, kontserdi- ja konverentsisaaliks on äärmiselt keerukas. Raskesteeb selle ühelt poolt teatri enda ehituslik eripära. Teisalt vajab Endla teater tulevikuski lavatorni, kuhu võiksid dekoratsioonid ühel hetkel kaduda, kõrgustesse tõusta.

Aga sedasama lavatorni ei tohi kontserdisaali olla: laval tekitatav heli kaoks otse torni ega jõuakski saali. Näiteks sümfoniaorkestri puhul ei oleks kuulda pille tagumistes ridades.

Seda probleemi annaks lahendada akustiliste vahelagedega, mis kontserdi ajaks paigaldadakse torni alla."

Oma probleemid on ka teatrisaali kohendamisega konverentsi-, vastuvõttude- ja tantsusaaliks.

Eesti Kontsert on ümberhitusest huvitatud seetõttu, et maailmanimed toomine Eestisse oleks tunduvalt lihtsam ja taskukohasem, kui vajalikul tasemel esinemiskohti poleks ainult kaks: Estonia kontserdisaal ja Vanemuise kontserdimaja.

kultuuriameti ruumes (Nikolai 8) asus tegevusse 6. jaanuaril, kui suvituslinnas esinesid Peep Lassmann ja Teet Järvi. Pärnu büroo töötajad on sidemeis kõigi Eesti kontserdiorganisatsioonide, esmajoones Eesti Kontserdiga. Veebruari ja märtsi kontserdikalendrid võib saada alates 22. jaanuarist.

Hümni lauldakse niikuinii, ministeeriumilt on vaja tegusid

Teadet, et kolm ministrit – haridus-, side- ja kaitseminister – saadavad iseseisvuspäeva eel koolidele ringkirja üleskutsega tähistada Eesti riigile olulisi tähtpäevi aktuse, hünni ja lipuga, kommenteerib Pärnu Postimees 25. jaanuaril kooli inimestele viidates üpris kriitiliselt. Seda tehakse naguini, aga noored ikka ei lähe armeesse, vaid välismaale. Vajalikum oleks läbi viia kutsekoolide reform, et ülikooli ukse taha jäänud keskkoolilõpetajail poleks vaja sõita välismaale tööle ja haridusteed jätkama.

Muusikaga Tartu toomkiriku varemeid konserveerima

6. jaanuaril algas Tartu Ülikooli ajaloomuuseumi valges saalis toomekontsertide sai, kus keskaja muusikat esitas ansambel Festitas Artium Schola. Selle uue muusikasarjaga, mis on planeeritud mitmeks aastaks ning kuhu kutsutakse ka esinejaid mujalt Eestist ja välismaalt, tõmmatakse tähelepanu Tartu toomkiriku varemete konserveerimise vajadusele ning laekunud tulu – esimesest kontserdist umbes 2000 krooni – varutakse selle töö jaoks.

Toetuskontserdi üks korraldaja, ülikooli ajaloomuuseumi direktor Ela Martis ütles, et tal on iga aastaga üha raskem taluda välisturistide jahmunud küsimärginägusid varemete kivihaaval lagunemise puhul, pealegi kui samal ajal räägitakse palju ülikoolilinnna muutmisest atraktiivsemaks.

Kiriku läänepoolse osa konserveerimiseks vajaminevat 11 miljonit krooni muidugi toomkontsertide tuluga tasa ei saa. Kuid probleemide tõmbab see kahtlemata tähelepanu just tänava, kui suurejooneliselt kavatakse tähistada Tartu esmamainimise 970. aastapäeva. Pealegi kui neil kontsertidel, nagu esimese puhul oligi, räägivad ka ajaloolased ja avaliku elu tegelased. Nii arvab kontsertide sarja põhiagataja Raho Langsepp 11. jaanuari Tartu Postimehes.

Tartu muusikarahva lubadused

4. jaanuaril avaldas Tartu Postimees ringkõnitseluse linna tuntud inimestelt nende lubaduste kohta uueks aastaks.

Vanemuise kontserdimaja direktor Laine Jänes lubab tartlastele The King's Singersi kontserdi 30. jaanuaril ja endale rohkem tegelemist perega pärast otses pöörases rütmis töötamist 1999. aasta viimasel

kvartalis. Vanemuise muusikajuht Mihkel Kütson ütles, et annab lubaduse augustis, kui algab uus hooaeg. Üks eelmises augustis antud lubadus on täidetud – päev enne jõule kolis ta oma koju. Laulja Mait Trink ütles, et kunagi andis ta lubaduse suitsetamine maha jätta ja täitiski seda 3 päeva jooksul. Tänavu võiks proovida kaalust maha võtta. Aga ta ei luba midagi.

Kahjum ja koordineerimatus, aga jätk tuleb

Otepää Talvemuusika festivali korraldajad otsustasid tuleval aastal korrata sama üritust, kuna see tõstvat Otepää mainet sellele vaatamata, et jäädi kahjumisse. Sihva spordihallis, kus tähtsamad ülesastumised toimusid, oli külma tõttu külastajaid vähe ning see hirmutas ka esinejaid. Teise puudusena märgiti, et mitmed suurüritused langesid ajaliselt ühte, koguni tund-tunnilt.

Koordineerimatus loodetakse järgmises jaanuaris vältida, kuna siis pole valimisi, mis langeksid otsuste tegemise ajale, paiga osas aga külmade ilmade puhuks varakult teise esinemispaiga suhtes kokkuleppele jõudmisega.

Viljandi folgifestivali hakkab korraldama mittetulundusühing

10. jaanuaril asutati Viljandi linnavalitsuses mittetulundusühing Viljandi Pärimumuusika Festival. Selle allkirjastasid 7 eraisikut, k.a idee initsiaator ja ühingu esimees Ando Kiviberi, ning 3 juriidilist isikut – Viljandi linna, Viljandimaa Omavalitsuste Liidu ja Viljandi Kultuurikolledži arengufondi esindajad. Viimased hakkavad maksma liikmemaksu, mille suurus on veel kindlaks määramata.

Ando Kiviberi sõnul ei pea festivali korraldajad nüüd enam pead murdma, kas seda rahastatakse või mitte. Mulluse 1,8 miljoni krooni suuruse eelarve puhul kahjumisse ei jäänud. Tänavu 20.-23. juulini korraldatava festivali eelarve on üle 2 miljoni krooni. Mittetulundusühing hakkab organiseerima ka teisi kontserte.

“Lauljanna Eesti passi, tatari vere ja vene hingega!”

8. jaanuari Narvskaja Gazeta avaldas selle pealkirja all pikema loo Izaida Galimovast, kes sageli laulab ja mängib domrat Narvas, esitades romansse ja Bulat Okidžava laule. Ta on kirjutanud kaks kogumikku lastelaulule oma mehe värssidele, esitab neid tihti lasteaiades ja koolides.

Izida Galimova on rahvuselt tatarlanna, hinge ütleb ta olevat vene oma, kuna laulab põhiliselt vene keeles (on esinenud ka mitmes välisriigis). Pärast õpinguid Peterburis tuli ta vanemate korterisse Narva, õppis ära eesti keele ja sai Eesti kodakondsuse. Õpetab Galimova ka Ivangorodis ning loodab, et Eesti-Vene suhete paranemise puhul saab ta kergesti tuua oma õpilasi kontsertidele Narva linnusesse, kus tema arvates on väga hea akustika.

Mätlik ja Urb valmis- tavad ette uut kava

Põhjarannik avaldas 25. jaanuaril artikli Heiki Mätliku ja Kaia Urbi esinemisest Mäetaguse mõisas. Esinejad kiitsid akustikat ja publikut, kes võttis neid

vastu püsti seistes. Lisaloona esitatud vene romansi kohta ütlesid Urb ja Mätlik, et nad valmistavad ette uut kava vene romanssidest, mida on viimasel ajal Eestis vähe mängitud, ning argentiina muusikast.

Kuusalust kostab

Kaks Kuusaluga seotud sündmust, millest teatab Sõnumitooja, võivad huvi pakkuda muusikahuvilistele üle Eesti.

Sealne Veljo Tormise Selts sai uue juhatause, esimeheks Kuusalu ja üle-eestilise noorte puhkpilliorkestri dirigent Ott Kask. Valmistatakse pidustusteks 10.-12. augustil, millega tähistatakse ka Kuusalust pärit Veljo Tormise 65. sünnipäeva (vt ML 99, nr 11, lk 5). Teatatakse, et V. Tormis on ka ise hakanud selle ettevõtmise vastu huvi tundma ning mitmel korral helistanud, ühtlasi soovinud, “et sünnipäevapeo päev ei oleks seotud tema nimega, vaid kannaks kihelkonnapäeva nime”.

Pikemalt on juttu ka Kuusalu noortekoori reisirist Saksamaale (vt ML 99, nr 12, lk 6). Ühisesinemised Berliini kooriga toimusid projekti “Noored teel Euroopasse” raames, mida finantseeris Robert Boschi Fond. 90 projektist osalenust said preemia 15. Kui mujalt oli kutsutud 3-4 inimest, siis kuusalased said tasuta lennukiga Berliini sõita tervelt kaheksakesi. Nad esinesid 28. jaanuaril autasustamisel ning järgmisel päeval diplomaatilisele korpusele.

Dirigent Taavi Esko ei saanud preemiareisi kaasa teha, kuna ta juhendas samal ajal Kuusalus Eesti Koolinoorte Segakoori laagrit, mis lõppes üle-eestilise noortekollektiivide ühisesinemisega Tallinnas Mustpeade Majas.

Paide kooliõpetaja avaldas isikupärase lastelauliku

Jaanuaris ilmus Paides sealse ühisgümnaasiumi inglise keele õpetaja Tiina Kivimäe laulukogumik “Iga lapse laulud”. Autori sõnul sõltub ta praegune töökoht hetkeolukorrast, tegelikult on ta muusikainimene, on eluaeg mänginud pilli, käinud lastemuusikakoolis ja õppinud Tallinna Pedagoogilises Ülikoolis koorijuhtimist.

Ni lasteaiela kui ka kooli nooremale astmele kirjutatud 22 laulu, millest osa on jõudnud “Laulukarusselli”, on T. Kivimäe komponeerinud omaenda, aga ka Eesti tuntud lastelaululejate sõnadele. Järva Teatajas iseloomustatakse neid kui isikupäraseid, sõnumiga lugusid, mis erinevad aastakümneid ärালেjerdatud lauludest ning teatakse, et nad on pälvinud juba muusikaõpetajate tunnustuse.

Kas likvideerimine või ümbernimetamine?

18. jaanuari Pärnu Postimehe andmeil lõpetab oma tegevuse Pärnu Ooperi ja Balleti Fond (POBF), kes kavatses suvel korraldada suvepealinnas rahvusvahelise ooperifestivali.

Pärnu kultuurijuhhi Andrus Haugase sõnul on sihtasutuse likvideerimise esmapõhjuseks võlad. POBFi kunstilise juhi Andrus Kallastu arvates aga see, et “Pärnus läks pirukajagamiseks. Oistrakhi festival haarab endale lõviosa”. Festivali korraldaja Allar Kaasik väidab, et pole õiget ooperiidee arendusplaani ega ka Pärnu linna huvi.

Aasta algul lõi A. Kallastu mittetulundusühingu Pärnu Ooperi Selts ja kavatses selle kaudu nähtavasti senist tegevust jätkata. Fond on välja kolunud oma nullrendiga saadud ärklikorusselt Kuninga 24. A. Haugase sõnul tuleb juriidilise ümberformeerumise puhul Pärnu ooperitegijatel ruume uuesti rentida.

Jaanuari lõpul toimunud Pärnu muusikanõukogu üldkoosolekul polnud Pärnu Ooper esindatud.

4500 ORELIVILEGA MÄLESTUSMÄRK BACHILE

See on suurim instrument, mida Gerald Woehli orelitöökoda Marburgis on kunagi ehitanud: umbes 4500 viilet, 61 registrit, 4 manuaali, 11 m kõrge. Leipzigi Toomakirikusse püstitatav orel pole meistrile tähtis esmajoones oma suuruse poolest: "See tuleb mälestusmärk Bachile. Mitte ainult seepärast, et Bach on seal maetud. Orel peab aimama järele Bachi aegu, kuid olema mängitav ka praegu."

See pole kerge ülesanne. Muusikavirtuos soovis "hästi suurt ja hästi ilusat orelit", kuid ei jätnud maha mingit näpunäidet. Seepärast on viiulimeister valmis nii kiitmiseks kui ka kriitiks – igatüel on ju Bachist oma arusaamine.

Tehniline töö on põhiliselt lõpetatud. Hiljemalt 28. juuliks peab olema orel lõplikult valmis ja kõlama Bachi 250 surma-aastapäevale pühendatud kontserdil.

Woehli töökoda on omapärane. Ta ei tee tavatööd, vaid on spetsialiseerunud harukordsete pillide valmistamisele ja restaureerimisele. Tema suur Hildesheimeri kirikusse ehitatud orel on üks Hannoveri 2000. aasta maailmanäituse eksponaate.

Olukorda orelichituses peab Woehl raskeks. Potentsiaalsetel tellijatel – kogudustel pole raha suurejoonelisemateks projektideks.

dpa-ETA

ROOTSI POLAARAUHINNA SAAJAD TEADA

Maailma ühe kopsakama muusikapreemia, 1 miljoni Rootsi krooni suuruse polaarpreemia saavad sel aastal Ameerika laululooja Bob Dylan (59) ja Venemaal sündinud Ameerika viiuldaja Isaac Stern (79). Kuningas annab preemiad kätte Stockholmis maikuu.

Polaarpreemiad asutas 1989. a ABBA-mängedžer Stikkan Andersson, kes suri 1997. a.

STT-ETA

HINGERAHU SÄILITAMISEKS MITTE LUGEDA PÄEVALEHTI

Lauljanna Bette Midler, keda hüütakse Jumalikuks Miss M-ks, ütles, et selles vastikus maailmas on hingerahu säilitamiseks otstarbekas lugeda päevalehtede asemel aiapidamiskäsiraamatuid. Ta olevat lugenud eluga kursis olemiseks päevalehti ja lisas: "Mõnigi asi jäi mul seejuures tähelepanuta, aga mu hing märkas, et teda laostab ja hävitab seal avaldatavate uudiste voog."

WENN-BNS

MILLEKS TUNDA NOOTI, KUI TUNNED KOMPUUTRIT

Endine biitl Paul Mc Cartney ütles oma uue, viimasele abikaasale Lindale pühendatud plaadi esitlemisel, et ta ei tunne nooti ja võlgneb oma viimaste laulude edu kompuutri kasutamisele. Seejuures lisas Mc Cartney, et ta polegi väga kompuutri-meelne, kuid naudib tööd sellega.

WENN-BNS

AMEERIKA PROSTITUUSIOONIMUUSIKAL KA SAKSAMAALE

1997. a Broadwayl etendunud Cy Colemani muusikal "Elu", mis räägib prostituutide ja sutenõride

elust, nimetati tollal Ameerika aasta parimaks muusikaliks. Nüüd lavastatakse see ka Euroopas, kõigepealt Kasseli ooperis. Saksakeelse instseneeringu eest on hoolitsenud režissöör Matthias Davids.

dpa-ETA

STREIK ALBAANIA OOPERIS

7 Albaania ooperiteatri muusikut, k.a orkestri dirigent, alustasid Tirana nukuteatri näljastreiki. Nad nõuavad kultuuriministri ja teatri administratiivjuhi tagasiastumist ning teatri privatiseerimiskava peatamist. Osa teatritöötajatest solidariseerub nendega, osa on vastu. Pinge on viinud sellele, et Bellini "Norma" etendusel tuli ajada läbi orkestrita ning lauljaid saatis vaid pianist.

dpa-ETA

KULTUURISILD UUTELE TURGUDELE

Saksamaa suurim tööstuskontsern Daimler/Chrysler kavatab läkitada Ludwigsburgi pidustuste ansambli aprillis kontsertturneele Ukrainasse – Kiievisse, Lvovi, Odessasse ja Harkovi esmargiga avada see maa oma kaupadele. Lähtutakse analoogilise ettevõtmise edust Lõuna-Aafrikas, rõhutatakse kultuuri ja majanduse loomingulise koostöö põhimõtet. Edaspidi on Daimler/Chrysleril kavas korraldada analoogilisi teedavavaid kultuuriüritusi ka Budapestis, Iisraelis ja Ladina-Ameerikas.

Viidatakse ka teiste maade analoogiliste kogemustele, esmajoones Taani raadioorkestri Moskva-reisi positiivsele mõjule selles linnas Taani kaupade populariseerimisel.

dpa-ETA

SIBELIUSE AKADEEMIA 135 KONTSERTI

Jaauanuaris algab Sibeliuse Akadeemia kontserdikevad, mille raames antakse juunikuuni põhiliselt akadeemia õppejõudude ja üliõpilaste poolt 135 kontserti. Seehulgas Bachi-aasta raames 14 kontserti tema muusikast akadeemia oreლისაalis ja 2 kirikutes. Palju esitatakse ka Mozarti ja Sibeliuse muusikat, akadeemia ooperilauluõppurid koos Helsingi ooperistuudioga Mozarti "Figaro pulma".

Kaasa teevad mitmed välismaalased: inglise dirigent Colin Davis, Hollandi tšellovirtuos Anner Bylsmaaj.

STT-ETA

INTERNETIMUUSIKA TULEVIKUST

Meelislaul Handylt või kõne kaudu juhitud stereoseade individuaalseks muusikaprogrammiks võib juba lähema paari aasta jooksul teoks saada. Nii ütles Fraunhoferi instituudi multimeedia osakonna juhataja Karlheinz Brandenburg Cannes'i muusikamessil. Kontsemile osutatud tasu eest võib internetist üksipuha millise muusikapala välgukiirusel välja kutsuda. "Tulevik on kompuutriga varustatud koduse muusikakeskuse, mitte kompuutri kui muusikakeskuse päralt," ütles ta ja lisas, et teoreetiliselt pole siin enam mingit probleemi, küsimus seisab ainult ettevõtmise praktilisel tasuvaks tegemise taga. On võimalik, et kodune stereoseade seab ise muusikaprogrammi kokku ning kompuuter reageerib ka keelele.

Brandenburg arvab, et kompaktplaadid eksisteerivad ka tulevikus, kuid nende mänguaeg pikeneb kümnele tunnile. Heli kvaliteedi tõus ka internetis tõrjub täielikult kasutusest välja aga helikassetid.

dpa-ETA

EMI JA WARNER SULAVAD ÜHTE

Maailma suurimate hulka kuuluvad muusikakontsernid – plaaditootjad EMI ja Warner ühinevad. Nad teatavad, et tegemist pole ühe poolt teise allaneelamisega, vaid ühinemisega vahekorras 50:50%. Mõlemal on ainuõigus selliste maailmakuulsate ansamblike ja lauljate propageerimisel, nagu seda on Rolling Stones, Spice Girls (EMI), Madonna, Eric Clapton (Warner) jt. Ühiskompanii turuväärtuseks kujuneb 20 miljonit USD. Ühiskompaniiga on oma toodangu mahu poolest enam-vähem võrdsed vaid juba varem ühinenud Seagram/Polygram, Bertelsmann ja Sony.

Interneti arenguga muutub ka muusikaturg. Sellele on kiiremini reageerinud mõned väiketootjad, spetsialiseerudes muusika lindistamisele tarkvaraaregaaadile MP3. Nüüd orienteeruvad sellele ümber ka suured. Warneril on juba 22 miljonit online'i teenindusklienti.

dpa-ETA

VÄIKEETTEVÕTTED EI PELGA SUURI JA KOHMAKAID PLAADIFIRMASID

Teade EMI ja Warneri ühtesulamisest ei kohuta väikeettevõtteid. Inglise Mushroomi Recordi direktor-mängedžer Korda Marshall ütles: "Mida suuremaks ja kohmakamaks gigandid muutuvad, seda paremini elab sõltumatu sektor." Londoni ajakirja Time kriitik Chris Salmon paneb erilise rõhu internetile. Tema sõnul ei saa EMI panna kliente ostma Spice Girls ja Rolling Stones'i ja väikesed, kasutades interneti võimalusi, pakuvad välja midagi omapärast ja enneolematut, näiteks portugali rahvamuusika ja tehno sümbioosi.

AFP-BNS

KURITÖÖ JA MUUSIKA

Hiljuti Belgradis tapetud paljudes sõjakuritegudes kahtlustatav Zeljko Ranzatovicil, hüüdnimega Arkanil on kolmest abielust kokku 9 last. Neist kaks viimast abielust muusikatähe Svetlana "Ceca" Velickoviciga, kellega ta pidas jaauanuaris 1995 televisioonis üle kantud ja hiljem videotena müüdüd "aastakümne pulmapidu". Elades luksuslikus hotellis käisid nad sageli ka koos kontserditel. Enne mõrvamist nähti Arkanit viimati oma naise uue plaadi esitlemisel televisioonis.

Arkan ja Ceca asutasid ka heategevusorganisatsiooni "Kolmas laps", mis toetas enam kui kahe lapsega peresid Serbias ja propageeris iibe kasvu.

AFP-BNS

INDIA KUULSAIM TABLAMÄNGIJA USTAD ALLARAKKA KHAN SURI...

...3. veebruaril Bombays 81aastasena. Ta sai südamerabanduse šokist seoses oma noorema tütre surmaga. Ta oli esinenud koos Yehudi Menuhini, biitlite ja teiste kuulsustega. Tema kolm poega on samuti tuntud tablamängijad.

India president ja peaminister tegid avalduse seoses Khani surmaga, nimetades teda rahvuskangelaseks ja muusikageeniuseks.

AFP-BNS

J A A N U A R

Uut sajandit alustas Eesti Kontsert ilusa, aruka ettevõtmisega – Laste talviste muusikapäevadega. Muusika kuulamine oli edukalt ühendatud laste lemmikpersoonide esinemiste, joonistusvõistluse, äraarvamismängu ja muu kõitvaga – k.a meelitavad auhinnareisid. Sellised päevad peaksid saama traditsioonilisteks ja mitte ainult talvel.

13. jaanuaril toimus Estonia Seltsi heategevuskontsert Kuningas Arthuri Gala, toetamaks J. Laidoneri mõisa peasaali taastamist Viimsis.

EESTI HELILOOJATELE TÖÖPAKKUV KVARTETT

“Tavapärane” kontserdielu algas alles 18. jaanuaril, kui Estonia Kammerlaval astus üles Tallinna Saksofonikvartett, mille asutajaks ja hingeks on Olavi Kasemaa. Praeguses koosseisus mängivad temaga koos Villu Veski, Valdur Neumann ja Hendrik Nagla.

Kvartett on andnud aktiivselt kontserte Eestis ja mitmes Euroopa riigis ning salvestanud paar plaati. Kuna sellisele koosseisule leiab suhteliselt vähe originaalrepertuaari, seab Kasemaa hoolsalt palu Bachist tänapäevani välja ja ärgitab eesti heliloojaid kirjutama – umbes 20 on olnud valmis seda ka tegema.

Seekordsel kontserdil kõlasid T. Kõrvitsa ja L. Sumera omad, viimase Kaks sonetti sopranile ja saksofonide kvartetile esittekandes.

Kui eirata üldlevinud seisukohta, et saksofon on peamiselt džässipill, siis pole tema väljendusvõimalustele, tämbri- ja värvirikkusele midagi ette heita. Väike tõrge tekib pilli sünnieelse ajastu helitööde

seadete vastu, aga seegi võib olla rumal eelarvamus. Otseselt kvartetile mõeldu, aga ka Debussy ja Poulenc'i saatepartituurid demonstreerisid väga erinevaid ja õigegi põnevaid rakendusvariante. Nii oli Kõrvits oma palale “Kohtumised” andnud leidliku virvendavpulsseeriva helipildi, Sumera kasutas “Lupus in fabulas” saksofoni mängu- ja väljendusvõtteid viiel erineval viisil – tulemuseks mitmeline tsükkel, kus eriti vahva kahe viimase osa originaalsete, lõovate teemade vaimukas arendus.

Omamoodi lahenduse oli Sumera leidnud Shakespeare'i sonettidele, esitades nende laia diapasooni ja pingelise struktuuriga Pille Lillele paljuku kohustava väljakutse. Lauljatar võttis selle vapralt vastu, ent tundis end kindlasti vabamalt ja emotsionaalsemalt Debussy “Tähti täis öö” ja “Romance”i ning Poulenc'i “Paganini” ajal – need olid küllap ühed kontserdi elamuslikumad hetked.

Näis, et laadilt kõige sihipärasemaks osutus P.-M. Dubois' Kvartett: helikeel, faktuur, rütmikäsitlus ja muud komponendid tegid teose just saksofonidele ainuomaseks.

TORE KONSERT POOLTÜHJALE SAALILE

Nordic Talents III kontsert esitles noort Rootsi sopranit Susanna Levoneni. Rahvuselt soomlanna, kasvas üles Stockholmis ja sai hariduse põhiliselt Rootsi muusikaakadeemiast. Esinema selles projektis valis S. Levoneni Rootsi Kammermuusika Ühingute Liit ja tabas kahtlemata kümnesse. S. Levonenil on kõik hea laulja omadused: jõuline, kuid talitsetav häälematerjal, vaba, voolav vokaalsus, ere väljenduslaad, selge diktsioon (välja arvatud vene keeles), artistlikkus ja sümpaatne suhtlemine publikuga. Pealegi võib ta kava barokist uue muusikani uhkelt läbiviinuna pakkuda lisapalaks ka džäss, sest viljeleb seda stiili bigbändide solistina!

Kui kava esimene pool (Kuula, Simai, Nystroem) jäi mõneti üheplaaniiliseks ja vähemhaaravaks, siis teise poole da Falla Süit, Rahmaninovi romansid ja efektne aaria Rossini ooperist “Tuhkatriinu” vallandasid mõnekümnele kuulajalt lausa kiidutorni. S. Levonen oli selle kuhjaga ära teeninud, sest tema peenetundeline emotsionaalsus, stiilierk karakteri-

seerimine, vabalt mänglev koloratuur pakkusid suurt muusikalist naudingut.

Noor pianist, ansamblist ja improvisaator Bernt Wilhelmsson oli oma soolopalades (Debussy Pagoodid ja Stenhameri Fantaasia) tunduvalt julgem ja “iseseisvam” kui duetis Levoneniga. Ometi eeldas programm valdavamas osas siiski suuremat partnerlust, kui seda pakkus Wilhelmsson. Siin polnud muidugi süüdi partneri võimed, vaid kellestki lähtuv arusaam vokaali-klaveri vahekorra. Sealjuures oli koosmäng laitmatu ja karakterid põhilises ühtlustatud.

“OLI SEE TŠAIKOVSKI?” IMESTAS ÜKS TEADLIK KUULAJA

27. jaanuari sümfooniakontserdil täissaalile jäid muusikaelamusel kuidagi haralisteks. Tubina I sümfoonia tuseda muusikalise materjali monumentaalse arenduse andis Arvo Volmer edasi läbinisti rahulduspakkuvalt ja rahvuslikku uhkustunnet paisutavalt. Tšaikovski I klaverikontserdi esitus aga demonstreeris arvatuid võimalusi ühe ülituttava helitöö muutmisel hämmastavalt “uueks”. “Võtteid” võis liigitada positiivseiks ja negatiivseiks ning paraku tarvitas esimesi peamiselt Ivori Ilja. Nii tekkiski solisti-orkestri vahel ajutisi vastuolusid tempode, dünaamika, karakterite valikul, ometi oli erutav jälgida nendest konfliktidest väljatulekuid.

I. Ilja pianismi on palju tunnustatud, ent iga uus kogemus sunnib selle täiuslikkust taas kord imetlema. Jaa – niisuguse tehnilise pagasiga võib vastu minna igasugustele “katsumustele” ja lubada endale nautlevaid vabadusi nii virtuositeedi kui ka lüürika vallas.

Tubina Sümfoonia puhul tahaks kiita V. Rumesseni väga ammendavat – kaheteistkümne noodinäitega illustreeritud annotatsiooni. Alati ja iga teose puhul sellist põhjalikkust vast ei saa nõuda, kuid unustusse vajunud väärtuste uuesituse puhul oli nooditundjatele pakutud abimaterjal asjakohane.

Ines Rannap

VUNDAMENT PÜSIB, AGA MAJA KÕIGUB

Nii iseloomustas 21. jaanuaril Tallinnas Mustpeade Majas toimunud konverentsil "Eesti rahvuskultuuri perspektiivid" sel alal valitsevat olukorda üks sõnavõtjaid – Aili Põrk Pärnust. Ning seda võib lugeda enamiku murelike sõnavõtude omamoodi motoks.

MIKS ON RAHVAKULTUUR

TÄHTIS?

1) Ta on **rahvusliku identiteedi kandja**. Seda momenti rõhutas oma mitmet aspekti käsitlevas peattekandes Eesti Rahvusliku Folkloorinõukogu esinaine *Ingrid Rüütel*.

Ja sellele oli üles ehitanud oma lühisõnavõtu Eesti Meestelaulu Seltsi esimees *Jaan Ots*, lisades, et rahvuskultuuri kaitsmisega oli tihedalt seotud laulev revolutsioon n-ö tahapoole vaadates. Laiemas kontekstis asju käsitledes märkis I. Rüütel, et enamik väikesi põlisrahvaid on maailmakaardilt kadunud mitte füüsilise väljasuremise, vaid kultuurilise assimilatsiooni ja keelevahetuse tulemusel. Ning *Aare Kasemets*, kes töötab Riigikogu kantseleis ning on ühtlasi Eesti Mittetulundusühingute ja Sihtasutuste Nõukogu liige, lisas eestlaste puhul lisaargumendina, et meil pole maarahvana olnud oma aristokraatiat.

2) Siit edasi Ingrid Rütli tees, et **rahvakultuuri ja professionaalse kultuuri tihe side koos hariduse levikuga** on rahva kõrge kultuuritaseme garantii ja soodustab ka kõrgkultuuri tarbimist.

3) "Miks kultuuriministeerium pole nende ministeeriumide nimekirjas, kellele on antud ülesanded võitluseks üha levinenuma kuritegevusega?" küsis Aili

Põrk. Ehk teisisõnu öeldult: rahvakultuurile on olulisim **kultuuris osalemine, üldise loovuse ja vaimsure arendamine**.

4) Neid momente arvestades on folklooriliikumine **üle-euroopaline ja ülemaailmne trend**, mis kajastub ka UNESCO dokumentides.

MIKS SIIS ON PIND KÕIKUMA LÖÖNUD?

Viidati esmajoones kolmele põhjusele:

1) Kui varem **finantseerisid** rahvakultuuri töödandjad (riik, et tevõtted jne), siis üleminekuperioodil on kultuuri deentraliseerimise käigus valdav osa ülalpeetud struktuuridest läinud kohalike võimuorganite pädevusse, nendel aga ei jätku rahalisi vahendeid, tõdes Ingrid Rütli. Ning leidis, et rahvamajad ei kadunud ning taidlusrühmades osavõtnute arv ei vähenenud mitte niivõrd inimeste huvipuudusest kui vahendite puudusest.

Pealegi on varandusliku difereentseerumise käigus, nagu märkis J. Ots, vähenenud keskklass, kes on ikka olnud rahvakultuuri ja taidluse kandja.

2) Kultuuriministeeriumi kantsler *Margus Allikmaa* viitas aga ka teistele põhjustele. Põhiliselt inglise keele baasil toimuva kiire teaduse-tehnika revolutsiooni tingimustes levivad **nihilistlikud arusaamad** rahvuskultuuri püsijäämisest ja selle vajalikkusest. Akadeemik Ando Raukas on Luubis ennustanud, et juba 20 aasta pärast kaob Eestis emakeelne kõrgkool ja rahvuskeel tõrjutakse perifeeriasse. Neid meeleolusid süvendab võõrkeelse massikultuuri pealetung.

3) Ka **koolides**, ja sellest rääkis samuti M. Allikmaa, pühendatakse rahvuskultuurile vähe tähelepanu. *Inge Raudsepa* vastuväidetele jäi vajaka argumenteeritusest.

MIS MUUTUB?

Haapsalu kultuurikeskuse direktor *Martin Liiver* märkis, et pärast ise-seisvumist läksid inimesed "ametlikest" kultuurimajadest minema omaette tegutsema, praegu **tulevad nad tagasi**, aga vahepeal on ruumid ära antud.

Viljandimaa Omavalitsuste Liidu kultuuri- ja noorsoonõunik *Ele Saar* rääkis, kuidas rahva- ja kultuurimajad kohanevad uutele tingimustele, on tekkinud **uusi vorme**, näiteks Lilli külamaja. Tugevneb **kolmas sektor**, tiheneb ta koostöö omavalitsustega. Iis

Viljandimaa vallas 15st on oma haridus- ja kultuurikomisjon.

"Koerus on kõik hästi," väitis sealne kultuurijuht *Liidia Laitinen*, kuid arvas, et mõne aasta pärast võib olukord halveneda, sest **uusi hea professionaalse ettevalmistusega ringijuhete ei tule peale**. Nende ettevalmistamist pidas väga tähtsaks Eesti Laulu- ja Tantsupeo Sihtasutuse juhataja *Ilmar Moss*.

KULTUURIMINISTEERIUMI ROLL

Kantsleri Margus Allikmaa roll oli keeruline. Ühelt poolt astus ta välja nagu rahvakultuuri kaitsja. Teisalt tuli tal õigustada ministeeriumi mõningaid samme, mis paistavad rääkivat otse vastupidisest kursist: **rahvakultuuri osakonna likvideerimine** (funktsioonid säilisid, väitis ta), selle asendamine eurointegratsiooni jaoks tähtsaks loetava autoriõiguste kaitse ja meedia osakonnaga; rahvakultuurile suunatavate summade **vähendamine** ministeeriumi eelarve tõusu tingimustes; rahvakultuuriseaduse vastuvõtmisest loobumine jne. Selle kaksikrolliga oli raske, kui mitte öelda võimatu toime tulla, eriti ilmselt riigi kompetentsi traditsiooniliselt kuulunud asjade rahastamise osas.

Vastates küsimusele, mis on ministeeriumi peälesanne, paistis ebaselge olevat eesmärgi ja vahendi piiritlus. See kõlas: "Kultuuritöö seadusandlik reguleerimine."

MILLES NÄHTI VÄLJAPÄÄSU?

Mõtteid oli mitmesuguseid, eri sõnavõttudes põimuvaid:

1) Rahvakultuuri **rahastamise parandamine**, esmajoones seal, kus riigi toetuseta on raske toime tulla.

2) **Kolmanda sektori arendamine** ja selle koostöö parandamine riigi- ja omavalitsusorganitega. See kõlas eriti nende küsimustega otseselt tegelevate *Aare Kasemetsa, Aino Arro, Valdur Liivi* ja *Valter Haameri* sõnavõttudes.

3) **Riiklik tellimus** rahvakultuuri-asutustele.

4) **Parteidevaheline koostöö**. Koalitsiooni ja opositsiooni vastuolude minimaliseerimine kultuuri valdkonnas. Jne, jne.

Selle kirjutise autor tuli välja ka seisukohaga, et kõiges ei maksa Läänt ahvida, sest kõik pole seal kaugeltki eeskujuvääriv, ka kultuuri valdkonnas.

Herbert Vainu

MIS SAAB KODUKOHAKULTUURIST, KUI EESTI ON EUROOPA LIIDUS?

Sellise pealkirja all avaldas Raplamaa Nädaline 6. jaanuaril Ants Tammari artikli, mis kujutab endast umbes 30 erineva eluvaldkonna inimese küsitlemise kokkuvõtet. Arvamused olid paljuski erinevad, tsiteerime neist mõnda, eeskätt muusikat puudutavat.

- Kodukohakultuuris on juba uus ärkamisaeg: Viljandi Kultuurikolledži maine kasvab ja pärimusmuusika festival laieneb. Kui oled kange ja initsiatiivikas mees, ei juhtu midagi – arendad kodukohakultuuri edasi...

- Kodukohakultuur võib euroliidus muutuda äriobjektiks. Seto laulukoori juba näidatakse kui indiaanlasi või nagu kivijaia kultuuri...

- Laul, tants, käsitöö jääb. Neid ei saa normeerida. Aga kui nad muutuvad kaubaks (näiteks turistidele või turismitalus), tuleb teha mõõndusi ja kohandusi...

- Midagi hullemat kodukultuuriga enam juhtuda ei saa, seda enam ei ole...

- Euroopa Liitu kuuludes saame kogemusi neilt riikidelt, kellel suuremad kogemused oma rahvuskultuuri kaitsmisel.

- Kodukandi kultuur on juba täna ohustatud. Ei suuda seda Euroopa Liit rohkem ohustada. Kommertskultuur rõhub...

Kokkuvõttes ütleb autor, "et Euroopa Liitu nii väga ei kardeta, vaid hoopis eestlaste ükskõiksust rahvuskultuuri hoidmisel ning mugandumist ja kommertskultuuri omaksõtmist". Seejuures viitab autor Euroopa Liidu lepingu artiklile 128: "Ühendus aitab kaasa liikmesriikide kultuuri õitsengule, respektides mitmekesisust ning samal ajal rõhutades ühist kultuuripärandit." Tema arvates teavad seda artiklit vähesed.

Kuid A. Tammari kirjutise lõpp on jällegi ambivalentne: "Soomlased ütlesid, et nende kultuur kippus amerikaniseeruma, nüüd, kuuludes Euroopa Liitu, lähenevad nad rohkem Euroopale. Helsingis olles ei õnnestunud kahest plaadipoest osta ühtegi CD-plaati soome rahvamuusikaga, sest seda polnud."

Sama lehe 8. jaanuari numbris jagab aga Rapla maavalitsuse haridus- ja kultuuriosakonna kultuuritalituse juhataja Marju Sarv muljeid oma külaskäigust

Taanimaale, mis on üldjoones positiivsed. Kuid negatiivse iseärasusena mainib ta, et rahvakultuur on kahanenud peaaegu olematuks või vähemalt silmatorkamatuks. Riigieelarves puuduvad eraldi toetused rahvakultuurile. Rahvatantsijate seltsid ja liidud kuuluvad suurtesse spordiorganisatsioonidesse.

Eestis hästiolevast nimetab autor aga esmajoones rahvakultuuri, "millist me ise võime häbenedes loobuda, soovides olla teistega sarnane või millest võime ilma jääda, kui jätame selle valdkonna toetuse ja tähelepanuta... Taanis oli näha, kui raske on taastada või uuesti alustada seda, millest kunagi loobutud."

"HALDUSREFORMIGA TAHAB RIIK RAHVUSKULTUURIST KÄED PUHTAKS PESTA"

Sellist pealkirja kannab kultuuriametniku **Peeter Aasa** artikkel 6. jaanuari Põlvamaa Koidus. Ta kirjutab: "Käesoleva aasta riigieelarve koostamisel lähtus kultuuriministeerium põhimõttest, et rahvuskultuur ja sport on eelkõige omavalitsuste ja nende ühenduste mure, ja vähendas toetusi. See puudutab ka Laulu- ja Tantsupeo Sihtasutuse tegevust..., mille väljendiks on regionaalsed ning üleriigilised laulu- ja tantsupeod. Juhul, kui riik kõigest oma käed puhtaks peseb, on kaks võimalust: kas need funktsioonid jäävad hoopis täitmata... või antakse üle omavalitsustele. ...Rahvakultuuri seadus on veel vastu võtmata, valdade ressursid vähesed. Tulemus võib olla, et järgmine laulu- ja tantsupidu veel kuidagi läbi häda toimub ja seejärel otsustatakse see jant hoopis lõpetada... Kardan, et selline poliitika on lühinägelik."

KUI SEE ON VAID HARJUMAA PROBLEEM?

"Suur probleem on see, et mitmed kultuurivaldkonnad hakkavad soikuma. Näiteks on Harjumaal vähe poistekoore. Meeskoor on ainult Kuusalus, vähe on rahva- ja puhkpillimuusika viljelejaid. Võib-olla pole see üksnes meie maakonna probleem, vaid kogu Eestis tuleb mõelda, kuidas neile hinge sisse puhuda," ütles 12.

jaanuari Sõnumitooja andmeil Harju maavalitsuse kultuuri- ja sporditalituse juhataja **Eino Pedanik**.

PEETER LAURSON POLE MURES RAHVAKULTUURI SAATUSE PÄRAST

13. jaanuaril avaldas Võrumaa Teataja jutuajamise maavalitsuse haridus- ja kultuuriosakonna juhataja asetäitja **Peeter Laursoniga**.

Üks käsitletav teema oli eeloleval suvel 13.-16. juulini juba kuuendat korda peetav Võru folkloorifestival. Kutsed on saadetud 26 riiki, vastu võtta saadakse 13-13 riigist. Selleks ajaks olid teatanud oma osalusest juba ansamblid Inglismaalt, Poolast, Rootsist.

P. Laurson väidab, et kuigi vastavalt kultuuripoliitikale on rahvakultuuriga tegelemine pandud omavalitsustele, tullakse toime, "sest nad aitavad alati". Kuna aga omavalitsuste rahakott on õhuke, peavad nad täpselt teadma, mida saab selle raha eest näha. Mitmes vallas on süsteem kultuuritöö korraldamiseks ja tänu omavalitsuste toetusele püsib maal rahvakultuur kindlalt".

Massikultuuri pealetungi Peeter Laurson ei karda. "Kätt ette ei pane ja seda pole vajagi. Ruumi peab kõigile jätkuma."

MAAKONDADE KULTUURIJUHID POLE RAHUL KULTUURI- MINISTEERIUMIGA

Meie Maa avaldas jutuajamise Saaremaa kultuurijuhil **Lea Kuldsepa**, kes rääkis kohtumisest kultuuriministeeriumi juhtidega. Tunduvalt on kärbitud tänava kulutusi maakondade kultuurielule. Kui mullu sai Saare maakond ministeeriumilt ja Eesti Kultuurkapitalilt ligi miljon krooni, siis praegu on kindel toetussumma vaid 60 000 krooni. Kärbitud on rahvakultuuri arendus-koolituskeskuse toetust. Suveks kavandatud Eesti-Soome laulu- ja tantsupidu kipub rahanappuse tõttu Eesti poole pealt jääma osavõtjatevaaseks.

L. Kuldsepp lõpetas: "Mõned rahakäpimise otsused on meie arvates tehtud läbimõtlematult ja maakondlike oludega arvestamata. Koostasime ministeeriumile ka vastavasisulise märgukirja."

EESTI POSITSIOON EUROOPAS ON KOOLI- MUUSIKA OSAS VÄGA HEA

Brüsselis Euro-
parlamendi hoonet
külastamas.
Pildil vaskult Elo
Kalmet (Eesti),
Tiina Salomaa
(Soome), Marielle
Mumenthaler
(Šveits), Carolyn
Davis (Prantsus-
maa), Kristian
Gregersen (Taani),
Brigitte Riskowski
(Saksamaa), Jana
Kozlikova (Tšeh-
hi), Amy Giles
(Suurbritannia).
Fotol on esindatud
vaid väike osa
ENMP liikmetest.

Viibisin Eesti delegaadina möödunud aasta lõpul Belgia väikelinnas Namuris Euroopa Noorte Muusikute Parlamendi (ENMP) IV istungil, milles osalejad esindasid 14 Euroopa riiki. Lisaks külastati Brüsselis asuvat Europarlament, mille esindajatele tutvustati ENMP tegevust, osaleti mõningatel Europarlamendi (kultuurikomisjoni) istungeil.

ENMP liikmed olid eelnevalt ette valmistanud kultuurialased küsimused, millest aktuaalsemaid paluti kommenteerida Europarlamendi kultuurikomisjoni liikmel hr. Marcus Ferberil.

ENMP istungil tõdeti, et muusika on väga oluline element terve, sotsiaalselt elujõulise elukeskkonna ja harmoonilise isiksuse kujundamisel, samuti on muusika paljudel elualadel vajaliku loovuse tekitamise tähtis element. Muusika ei tunne riigi- ega rahvuspiire, ta on arusaadav erineva kultuurilise, rassilise ja usulise taustaga inimestele.

Pidades silmas, et Euroopa Nõukogu on organisatsioon, mille eesmärkideks on soodustada ja edendada Euroopa kultuurilise identiteedi arengut ja mitmekesisust, palus ENMP Euroopa Nõukogu toetust alljärgnevates küsimustes:

1. Hariduse alal:

? Hoolitseda kohustusliku muusikalise hariduse olemasolu eest kogu koolikursuse ulatuses kõigis Euroopa riikides;

? Korraldada kursusi turunduse ja ühiskondlike suhete arendamise teemadel ning võimaldada noortele muusikutele osavõttu nendest kursustest parendamiseks muusikute professionaalseid võimeid ürituste korraldamisel ja koordineerimisel;

? Edendada väheviljeldud muusikalisi suundi, sh improvisatsiooni, arranžeerimist, komponeerimist jne;

? Pakkuda juurdepääsu haridust ja kultuuri vahendavale infole kogu Euroopas;

? Varustada haridusinstituutsioonid vajalike finantsidega, et kindlustada normaalsed tingimused muusika õppimiseks ja sellega tegelemiseks;

? Laiendada ja parandada alg- ja keskkoolide ning lasteaedade muusikaõpetajate koolitust ja hilisemat täiendõpet ning ühtlustada see Euroopa standarditega.

2. Autoriõiguste alal:

? Töötada välja Euroopa ühtne autoriõigusealane direktiiv kaitsmaks kirjanike, heliloojate ja interpreetide õigusi;

? Kaasata noori muusikuid nimetatud direktiivi väljatöötamise protsessi;

? Kaasata autoriõiguse ühinguid, muusikakirjastajaid ja –toimetajaid õiglaste lõivude ja hindade süsteemi väljatöötamisse, mis arvestaks noorte amatööransamblite vajadusi.

3. Rahastamise alal:

? Asutada Euroopa “abirahakeskus”, mille tegevust oleks erinevate fondide rahastamisel lihtne kontrollida.

4. Meedia alal:

? Toetada noorte muusikute, eriti mitteprofessionaalide tutvustamist rahvuslikes tele- ja raadiojaamades;

? Pakkuda noortele muusikutele vastastikust infot vastavasisulisel Interneti andmebaasi loomiseks;

? Toetada nii moraalselt kui rahaliselt üleeuroopaliste alljärgneva sisuga telekanalite asutamist (erinevate keelevalikutega):

- klassikaline muusika, jazz;

- dokumentaalfilmid, uudised, intervjuud, muusikaalased haridusprogrammid.

Töötamine ENMPs andis suurepärase võimaluse võrrelda Eesti noorte muusikaelu positsiooni Euroopa kontekstis ja ka teadvustada Euroopa aktuaalseid noorte muusikaalaseid probleeme. Selgus, et Skandinaaviamaades on koolimuusika tunduvalt tugevama järjel kui mujal Euroopas, kus on täheldatav teatav kriis – paljudes koolides ei ole muusikatunde õppeplaanides ette nähtudki. Eesti positsioon on selles suhtes väga hea – meie koolimuusika on kõrgel tasemel tänu pikaajalistele traditsioonidele ning Riho Pätsi ja Heino Kaljuste professionaalsele metoodilisele ja praktilisele tegevusele. See on kultuuriline väärtus, mida tuleb hoida ja edasi arendada.

Kui rääkida Eesti probleemidest Euroopa kontekstis, siis on need laias laastus sarfased – eeskätt raha- ja infopuudus ning raskused kontaktide loomise ja kogemuste vahetamise vallas.

Minu kui ENMP Eesti delegaadi järgmine samm on kontakteerumine EN kohalike esindajatega, neile ENMP poolt lahemamist vajavate küsimuste tutvustamine ning ettevalmistus ENMP V istungiks, mis toimub septembris 2000 Strasbourg'is ning mille käigus peetakse läbirääkimisi muuhulgas EN kultuurikomisjoniga.

Elo Kalmet

TULEVAD UUED NOORTE PUHKPILLIORKESTRID

Saaremaal

teatas selle loomisest 21. jaanuari Meie Maa. Juhatama hakkavad Matis Männa ja Juhan Tõhk Kuressaarest ning Valdo Rüttemmaa Orissaarest. M. Männa sõnul on see võimalik tänu dirigentide heale koostöövaimule.

Idee tekkis juba mullu oktoobris, kui C. Kaljo sünniaastapäeva tähistamisel esitasid kõik Saaremaa puhkpillimängijad üheskoos mõne loo ja see tuli üllatavalt hästi välja.

Orkestri liikmeteks võivad saada kõik puhkpillimängijad alates teisest õpinguaastast, orkestrandi sümboolne vanuse ülemäär on 25 eluaastat. Võidakse teha erandeid.

Tartus

Tartu Linnavalitsuse kultuuri-osakonnas puhkpillimuusika spetsialistina töötav ja ühtlasi orkestrit Tartu dirigeeriv Margus Kasemaa viib osakonnajuhataja Kalev Raidali toetusel ellu projekti Tartu noorte puhkpilliorkestri loomiseks. Idee on ta saanud piirivalve puhkpilliorkestriga mõõda Euroopat liikudes. Lisaks orkestri Tartu noortestuudio liikmetega peaksid seal hakkama mängima ka muusika- ja teiste koolide õpilased. Mõnedes koolides on juba oma puhkpilliorkestrid olemas.

Margus Kasemaa

Ülelinnalise noorteorkestri loomisega peaks aga töö noorte puhkpillimängijatega tõusma kõrgemale tasemele. Igal pillirühmal oleks oma õpetaja, mängitaks uut repertuaari, muretsetaks korralikud pillid. Loodaval orkestril oleksid peadirigent, abiõpetajad ja külalisdirigendid. Dirigendid peaksid olema palgalised, leitakse, et paljast entusiastmist orkestrit tööle ei pane.

M. Kasemaa annab endale aru, et see kõik ei tule kätte üleöö, tänavuseks aastaks linnaeelarvest projektile laekunud 36 tuhandest kroonist piisab ainult

alustuseks. Kuid ta loodab, et suve lõpul, kui peetakse festivali Tartu esmamainimise 970. aastapäeva tähistamiseks, see ülelinnaline noorteorkester juba mängib. Eeldatakse ka tantsijate ja trummi-tüdrukute kaasalöömist.

Edaspidi aga M. Kasemaa sõnul: "Tartus on suveti vähe muusikat parkides, tänavatel. Uus orkester peaks tegema linnapildi atraktiivsemaks."

Malle Elvet

NOORTE SOLISTIDE JA DUETTIDE ÜLE- EESTILINE KONKURSS PEAAEGU POISTETA

...toimus Saaremaa Ühisgümnaasiumis jaanuari eelviimasel nädalavahetusel. Grand prix' sai 14aastane **Sofia Rubina** Tartu Vene erakoolist. Nooremas vanuseklassis (5.-7. klass) pälvis esimese auhinna **Kairi Trigubi** Raplast, keskmises **Iiona Ernes** Emmaste Põhikoolist Hiiumaalt ning gümnaasiumiikka jõudnutest **Asja Kristofor** Kohtla-Järve Ühisgümnaasiumist.

Duettidest – neid võistles 9 – olid parimad **Kai ja Triin Anni** jällegi Raplast. Juba ainuüksi esikohti arvestades oli seaduspärane, et parimaks juhendajaks tunnistati **Thea Paluoja** Rapla laulustuudiost.

KUI INVESTEERIDA RAHA LASTE SILMASÄRASSE?

"Terakest talupojatarkest appi võttes võiks raha õhkusäratamise asemel hoopis laste silmasärasse investeerida," kirjutas 28. jaanuari Virumaa Teatajas Anne Peaske, võrreldes rahapuuduses vaevlevat kolmeaastast Virumaa Noorteorkestrit milleniiumi-vahetuspidustustega, mille üks keskpunkt oli tulevärk. Sama Virumaa Teataja andmeil olnud see üle Eesti Rakveres kõige vägevam ja läinud maksma umbes 100 000 EEK.

Aastavahetuse ilutulestikest on juttu ka teistes maakonnalehtedes. Tartus kulunud selleks koguni 120 000 krooni ja valmistatud ikkagi pettumuse, Saaremaal olnud vägevaim Valjalas. MLil ei õnnestunud leida andmeid, palju selleks kulutati kogu Eestis ning järelikult ei saa ka välja rehkendada, kui palju selle arvelt läks kaduma laste silmasära ärarajäänud vaimselt rikastava tegevuse üle.

15AASTASTE 30. JUUBEL

6. jaanuaril toimus Estonia kontserdisaalis Lastemuusikafestivali raames Kolmekuningapäeva kontsert, mis ajaliselts kattus ka vene jõulude tähistamisega. Esines Tallinna Muusikakooli kammerkoor peadirigendi Evi Eespere ja noorte koorijuhtide Anto Önnise, Risto Joosti ja Veronika Portsmouthi juhatusel. Kava teises, meeolukamas pooles tegi kaasa jazztrio koosseisus Olav Ehala, Lembit Saarsalu ja Toivo Unt

Kuigi kontserdi kavas oli tähtsal kohal jõulumuusika, oli asjaosaliste jaoks tegemist siiski koori 30. juubeli tähistamise loomuliku jätkuga. Koor asutati nimelt 1969. aastal Tallinna Muusikakeskkooli entusiastlikumate noorte poolt.

Evi Eespere

Asutajatandemisse kuulusid ka Evi ja René Eespere, kellest 20 aastat hiljem said edasise töö organisatorid. Kui enne 1989. aastat tegutses kollektiiv vaid käe harjutamiseks dirigeerimist õppivatele noortele, siis Eespered on sellest arendanud maineka kontsert- ja konkursskoori, mida on ühtmoodi hästi vastu võetud nii kodumaal kui ka üle 10 külastatud välisriigis.

Lisaks juubeliüritustele on koor olnud ametis uue helikandja lindistamisega (debütälbun "Glorificatio" ilmus 1996. aastal). René Eespere viimase kooriteose järgi Rituseks nimetatud CD-d esitleti juba 22. detsembril Tallinna raekojas. Plaat sisaldab üsna mitmepalgelist muusikat, põhiliselt prantslastelt (Poulence, Duruflé, Ravel) ning René Eesperelt.

Lähiajaks on noored seadnud endale sihi edukalt esineda 26. veebruaril Tartus toimival VII vabariiklikul kammerkooride konkursil. Selleks valmistatakse Lõuna-Eestis, Kurgjärve spordibaasis, kus pingelised proovid saab suurepäraselt ühendada talverõõmude nautimisega. Märtsikuus on oodata ka kontserti Niguliste kirikus.

Triin Vallaste
Maria Mölder

PILLE LILL JA MATI PALM KÄISID ISRAELIS

5.-9. jaanuarini laulsid Pille Lill ja Mati Palm koos Iisraeli Sümfooniatorkestriga Eri Klasi dirigeerimisel Beer Shevas ja Tel Avivis D. Šostakovitši 14. sümfooniast. Seda 11-osalist Lorca, Appollinaire, Küchelbeckeri ja Rilke tekstidele 1969. a loodud ja B. Brittenile pühendatud omapärast suurvormi pole meie kontserdipublik veel kuulnud.

Mati Palm: "Olen 14. sümfoonia esitamisel osalenud korduvalt – Hollandis, Soomes jm ja võin öelda, et võrreldes mu varasemate partneritega suutis Pille Lill tugevat sopranit nõudva partii viia läbi väga hästi nii sisuliselt, vokaalselt kui ka keeleliselt.

Selle Iisraeli 3 suure orkestri ja kammerorkestri kõrval tegutseva sümfooniatorkestriga kandis Eri Klas ja meie Rahvusmeeskoor hiljaaegu ette Šostakovitši 13. sümfoonia. Neljateistkümnes on hoopis teistlaadne, kammerlik ja küllalt süng. Šostakovitš kirjutab oma sümfoonia venekeelsetele tõlgetele, aga ma olen kuulnud Fischer-Diskaud laulmas originaalkeeltes, muidugi paratamatute "muusikamuutmistega". Leian, et see pole õige lahendus.

Kõige vapustavam tundub mulle sopranile mõeldud IV osa "Enesetapp"... Kui laulda veidi külma, klaasistunud tooniga, on see väga mõjuv. Minul on väljapaistvamaks ja raskemaks osaks kaheksas, kus zaporožje kasakad kiruvad lopsakalt värvika tekstiga Konstantinopoli sultanit. Mõlemal solistil on ka ilusaid lüürilisi, kaasaelamist ja hingelisust nõudvaid numbreid.

Kava oli hästi üles ehitatud: alustati just selle raskesulisel teosega ja siis tuli Saint-Saënsi I Tšellokontsert noore rootslasest virtuoosi Thorleif Thedeeni esituses ja Bizet' orkestrisüit "Jeux d'Éfants", mõlemad suhteliselt kergemini vastuvõetavad.

Üllatav, et ühes keset kõrbe paiknevas väikeses, kuigi perspektiivses uuslinnas võis anda järjepanu 3 kontserti peaaegu täis saalidele! Eriti hästi võeti vastu just viimane kontsert. Ka Tel Avivi moodsa linnaosa Kfar Saba kultuurikeskuses kviteeriti meie esinemist hüüete ja trampimisega.

Vabal päeval käisime Jeruusalemmas ja tutvusime giidi abil linna ajaloo ja tänapäevaga. Tegin ka pika jalutuskäigu Tel Avivi kaldapealsel, mis on mitme kilomeetri ulatuses ääristatud kõrghoonetega, ning külastasin maailma vanimat sadamalinna Jaffat.

Pani kirja **Ines Rannap**

SOOME LAULJATARI ARVAMUS LAULMISEST EESTIS, SOOMES JA EUROVISIOONIS

Oma Saar avaldas 29. jaanuaril jutuaajamise Kuressaares solistide ja duettide lauluvõistluse žürii liikme, Soome ühe tuntuma näitleja ja laulja Eija Ahvoga.

Ta leiab, et konkursi tase oli väga kõrge, keskkoolitüdrukud on palju omandanud muusika ja plaatide kuulamise teel. Meie koolinoored tuleksid tema arvates kenasti toime oma muusikateatri loomisega, kui selleks oleks vaid võimalus. Kuid vähe on veel isikupära. E. Ahvo väljendas mõtet, mida ta on Soomes esitanud: konkurssidel võiksid kõik laulda ühte ja sama laulu. Nii tuleks esineja omanäolisus kõige paremini välja. Ka arvestada, et kõigepealt oleks vaja õppida laulma oma emakeeles. Ise esineb ta muusikalides ainult Soome riigikeeltes – soome ja rootsi keeles.

Küsimusele, kas Ameerika mõjud on Soomes tugevad, vastas lauljatar jaatavalt, kuid lisab, et Soomes on ka palju oma häid heliloojaid. Kabareeteatris, kus ta praegu töötab, valmistatakse ette muusikali, millele on spetsiaalselt kirjutatud laulud 18 erinevas muusikastiilis, mis nõuavad erinevat laulutehnikat. Ja kõik on soome keeles.

E. Ahvo on korduvalt osa võtnud Soome-sisestest Eurovisiooni laulude võistlustest, kõige kõrgem koht on olnud neljas. Ise arvab põhjuseks selle, et tema laulud pole Eurovisiooni stiilis.

Küsimusele Eurovisiooni kohta vastas ta algul poolel häälel: "See on kohutav" ja lisas siis naerma hakates: "peamiselt sellepärast, et seal oodatakse ühes stiilis laule", aega antakse vaid 3 minutit ja

pannakse peale palju teisigi piiranguid. Konkurssidele eelistab E. Ahvo festivalidel laulmist, kus võib publikule pakkuda seda, mida ise tunnend ja publik tuleb kaasa.

LAULUPIDU KA LENINGRADI OBLASTIS

Eesti laulupidudest vaimustunud otsustasid Leningradi oblasti Kingisessa rajooni taidlejad läbi viia 24. mail 2000 oma laulupeo. 22. jaanuaril oli ettevalmistav seminar, milles osalesid ka Peterburi ja Narva muusikud, teiste hulgas laulustuudio Tšaika direktor Tatjana Prokatšova. Narvalaste kogemusi Eesti laulupidudel osalemisel tahavad naabrid ära kasutada, ning mitte ainult pedagoogide omi. Mõnedel Narva kooridel on kavatsus osa võtta Kingisessa laulupeost.

Narvskaja Gazeta, 26.01.00

PRAEGUSED EESTI SELTSID PETERBURIS JA MOSKVAS

Peterburi Teataja 1999. aasta detsembrinumbrist saame ülevaate Peterburi Eesti Kultuuriseltsi ja Moskva Eesti Seltsi praegusest tegevusest. Peamisteks suurüritusteks on jõulud koos uusaastaga ning Eesti Vabariigi aastapäeva tähistamine. Oma osa on muusikal. Toimuvad minikontserdid. Peterburis tegutseb segakoor Kaja ja peetakse loengusarja "eesti kultuuritegelastest Peterburis, sest valdava enamuse vanema põlve heliloojate, koorijuhtide, orelimängijate, kunstnike ja paljude teiste väljapaistvate eestlaste elu ja looming on lühemat või pikemat aega olnud seotud selle linnaga".

Taasilmus ajaleht "Peterburi Teataja" Pildil ajalehe esimese numbril esitlusel: (vasakult) Jaan Maldre, EV konsul Peterburis, omaaegne kultuuriministeeriumi muusikaosakonna juhataja Jüri Trei, Georg Rosenberg ja professor Kuno Areng Tallinna Meestelaulu Seltsi Meeskooriga.

MÄLESTADES OFELIA TUISKU

(ALGUS KAHES EELMISES ML NUMBRIS)

Originaalne oli ka Tuisu suhtumine **Veljo Tormise** muusikasse. Ta tunnustas selle helilooja suurt annet, kuid kuna Tormis ei olnud avangardist, suhtus temasse Teise avamänguni eelarvamusega. Tuisk pani tema teoste ümber "vene" aktsendid, kuna Tormis oli ka Moskva konservatooriumi kasvandik. Nii võrdles Tuisk "Avamängu nr 1", kui see teos sai 1957. a vabariikliku preemia isegi, Glinka "Kamarinskajaga". Kantaat "Kalevipoeg" oli Tuisu arvates "haarav monumentaalpilt". Tormise vokaalminiatuurid meeldisid talle aga väga; ta märkis ära nende puhtust ja uudsust.¹¹

Avamäng nr 2, mis muutus kiiresti uue eesti muusika klassikaks, avaldas Ofelia Tuisule erilist muljet. See paistis talle isegi "sisuliselt ootamatuna Tormise loomingus"; ta pidas seda erandiks, vaatamata sellele, et ta nägi selle juuri Tormise varasemates teostes – laulus "Oh mu hella eidekene", kantaatides "Kalevipoeg" ja "Mahtra sõda". Tuisk leidis sellele isegi "teadusliku" põhjenduse: "Dramaatilisust," kirjutas ta, "on raske seostada eesti runoviisidega." Ikkagi märkis ta, et "avamängu meloodika on niivõrd rahvuslik, et selle [...] algteema [...] tundub runoviisina". Muide, Tuisk arvas millegipärast, et Tormise jaoks on iseloomulik programmilisus, kuigi kõik tema varased instrumentaalteosed (kaks avamängu, kolm prelüüdi ja fuugat, viiulisonaat jne) ei ole programmilised; ta otsis seda ka Avamängus nr 2: "Teine avamäng ei ole programmiline teos," kirjutas ta, "kuid kujundite objektiivse konkretiseeringu kõlaelemendid on selles niivõrd reljeefsed, et teos näib dramaatilise helipildina."¹²

Nii palju kui mina mäletan, ei tegelnud Tuisk spetsiaalselt Tormise teostega, kuid paljudes tema töödes on siin-seal väga täpseid märkusi Tormise vormi dünaamikast ja selle sõltuvusest rahvalaulude omadustest. Veendumuse dramatismi ja runolaulude põhimõttelisest sobimatuses säilitas Tuisk elu lõpuni. Kui ma püüdsin 1980ndatel aastatel rääkida O. Tuisuga "Eesti ballaadidest", vältis ta vestlust: oma suunitlusest oli see teos väljakutseks tema vaadetele. Võib-olla

häiris teda ka otsene protest, mis kõlas selle muusikast ja mida tõlgendati tol ajal protestina nõukogude võimu vastu.

Arvo Pärdi muusika omapärasust märkis Ofelia Tuisk väga vara. Ta kirjutas 1959. a: "Pärdi teosed, eriti Partiiita, paistavad silma kujundite värskuse, lakoonilisuse, reljeefsusega. Pärdil on tahtejõuline, mehine talent, kalduvus filosoofilistele üldistustele. Selle noore helilooja isikupära on niivõrd reljeefne, et on raske näha temas alles konservatooriumi teise kursuse õliõpilast."¹³ Samal ajal ei mõistnud ta mõnikord Pärti eriti hästi. Nii soovitas ta pärast "Meie aia" fenomenaalset menu talle kirjutada massilaule.

Diskussioonis dodekafooniast, mis tekkis ajakirjanduses pärast Pärdi "Nekroloogi", oli Tuisk helilooja poolel. Ta ei piirdunud teose kaitsmisega, vaid kaitses ka dodekafooniast kui laadi, helide organiseerimise uut süsteemi, mis toob muusikasse uut funktsionaalsust ja kõlab intensiivsemalt võrreldes tonaalsusega. Samal aja vaidles Tuisk kriitikutega, kes tahtsid näha Pärti "ainult naervana", toetudes kantaadile "Meie aed". "Mina aga tahaksin kuulda ka seda, mis teda elus riivab, rahutuks teeb, sunnib võitlema. Pärt on ju väga mitmekülgne,"¹⁴ kirjutas Ofelia Tuisk ja suhtus ta muusikasse pieteediga elu lõpuni, nägi temas Elleri koolkonna ideaalide elavat kehastust. Pika aja jooksul kirjutas ta esimesena Pärdi uutest teostest. Kui Pärt hakkas väljendama muusikas oma religioosseid tundeid, püüdis ta seda vältida. Tuisk imestas selle üle – tema jaoks oli eeskujuks Elleri religioosne tolerantsus -, ent sellele vaatamata kaitses ta alati Pärdi teoseid, kuigi tol ajal võis see tuua talle ainult ebameeldivusi.

1965. aastal kirjutas Tuisk artikli "Ühest uuest suunast",¹⁵ kus ta tegi kokkuvõtte eesti muusika *Sturm und Drang*'i perioodist, kirjutas välja selle kronoloogia E. Tambergi *Concerto grosso*'st K. Singi "Aastaaegadeni". Ta märkis ära tähtsamad preemiad, mis said noored heliloojad Eestis ja väljaspool seda, ei unustanud ka skandaale. Tuisk konstateeris Pärdi, Tambergi, Räätsa, Tormise populaarsuse kasvu, kuigi ei

ühendanud neid koolkonnaks – esimesed kolm heliloojat olid tema silmis kõigepealt avangardistid, Tormis aga põhjamaise traditsiooni jätkaja. Ta leidis ka teiste heliloojate (Mägi, Koha, Jürisalu, Rosenvald jt) mõningates teostes jooni, mis olid sarnased nende autorite stiiliga. Singi looming tähendas tema jaoks uut muusikalist nähtust võrreldes ülalmainitud heliloojatega, kuigi ta nägi nende loomingus palju ühiseid jooni.

Pärast nimetatud artikli ilmumist tegeles Tuisk vähem selle põlvkonnaga, kuigi huvi nende esindajate muusika vastu säilitas ta elu lõpuni. 1970. aastatest kirjutas ta palju artikleid Heino Elleri loomingust, mis osaliselt olid avaldatud pärast tema surma: monograafia Heino Elleri koolkonnast, artikli Heino Elleri ja Artur Kapi koolkondadest eesti muusikas jm. Nendes võib täheldada O. Tuisu muusikateadusliku tehnika kasvu. Tema viimaste eluaastate töödes mängib suurt rolli ka strukturalism, mida ta kasutab koos intonatsiooniteooriaga.

Samal ajal tegi ta mitu saadete sarja Eesti Raadios; sarjas "Ühe võõrastetoea intervjuud" rääkis ta vene heliloojatest-avangardistidest, kes olid tol ajal keelatud või poolkeelatud: Volkonskist, Denissovist, Schnittkest, Gubaidullinast, Artemjevist, Kreitsist ja teistest. Praegu on mõned neist tuntud ülemaailmselt, teised kitsas avangardistide ringkondades, kolmandate muusika on vaid illustratsiooniks nende revolutsiooniliste teooriatele.

III

Ma tutvusin Ofelia Tuisuga isiklikult 1977. aastal – ta ise kutsus mind kirjaga enda juurde pärast minu artikli "Alo Põldmäe vokaaltsükkel ja Uue Eesti Koolkonna vormikriis" avaldamist. Tuisu entsüklopeediline eruditsioon, hiilgav mälu, põnevad jutustused muusikalistest suurkujudest, väga isiklik huvi eesti muusika kõikide detailide vastu avaldasid mulle tugevat mõju. Tol ajal käis tema juures palju noori – nimetan nendest Lepo Sumerat ja Mart Humalat, kelle vastu Tuisk tundis erilist huvi.

Kuid see aeg ei olnud parim tema elus – 1978. aasta paiku võeti ta KGB vaatluse alla. Teda hakati kritiseerima kirjalikult

ja suuliselt; tema artiklistest koostatud raamatut, mis oli juba laotud, keelati trükkida (pärast tema surma puistati see ladu laiali). Teha ähvardati vallandada Teaduste Akadeemiast, kus ta töötas 1973. aastast. Ta elas pidevas hirmus, et ta jääb elu lõpul leivatükist ilma. Ükskord tungisid tema korterisse hilja õhtul relvastatud mehed demonstreerimaks, et teda võidakse iga hekt tappa, kui seda ainult soovitakse.

Heliloojate Liidus hakati korraldama sel ajal lõputuid diskussioone, kus Tuisk esines ühe või teise helilooja või muusikateadlase vastu. Leebelt öeldes ei olnud Tuisu vaated kunagi vaieldamatud, vähemalt minu jaoks. Peale kõige muu ei suutnud ta rahulikult suhtuda seisukohtadesse, mis erinesid tema omast; ideeline vastane muutus tema jaoks mõnes mõttes ka isiklikuks vaenlaseks. Kui Tuisk kirjutas ühes töös, et "Eestis valitseb sügav

veendumus selles, et ühe inimese tunnustamine ja esiletõstmine on võimalikud ainult teise hävitamise hinnaga",¹⁶ väljendas ta tahtmatult oma salajasi mõtteid. Sageli läksin ma Heliloojate Liitu kavatsusega vaielda Tuisule vastu, kuid diskussioonide toon oli niisugune, et asjakohasem oli avaldada talle hiljem kaastunnet. Sel juhul vastas Tuisk tavaliselt: "Te ei ole ju näinud, millised diskussioonid olid kultuse ajal!"

On raske öelda, mida soovis KGB Tuisust. Kuna ta võttis muusikalist kunsti südamesse nagu oma elutööd, oli võimatu panna teda vaikima või teesklema. Lihtsalt saabus julm aeg, kui entusiaste ei olnud enam vaja; pärast "Solidarsuse" ülestõusu paistsid nad sotsialistlikele valitsustele isegi ohtlikena... Mul oli siiski mulje, et Tuisule anti võimalus ennast kaitsta, kuid ta ei kasutanud seda kunagi. Ta oli liiga uhke, et õigustada end

avalikult ja eelistas teha näo, et kõik on korras. Peagi oli tema jaoks nõukogude võim tabu. Ma küsisin talt korduvalt, miks ta ei võitle ja sain alati vastuse, et seda ei tohi, et võidelda KGB vastu on võidelda nõukogude võimu vastu, et KGB ei tee mitte kunagi midagi halba jne. See mõtlemislaad hukutas Tuisu. Pärast tema surma räägiti avalikult, et ta oli mõrvatud. Lehed ei kirjutanud tema surmast. Eesti taasiseseisvuseni jäi veel 10 pikka aastat...

Mark Rais

¹¹ SM, 1959 nr 10, lk 45-46; Veljo Tormis, lk 7.

¹² Ofelia Tuisk, Huvitava kohtumise eel. Sird ja Vasar, 25.12.1959.

¹³ SM, 1959, nr 19, lk 42; Huvitava kohtumise eel.

¹⁴ Intonatsioonist ja intonatsiooni kaasaegsusest... lk 163-165.

¹⁵ Sird ja Vasar, 9.-16.07.1965.

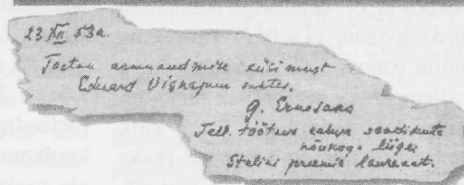
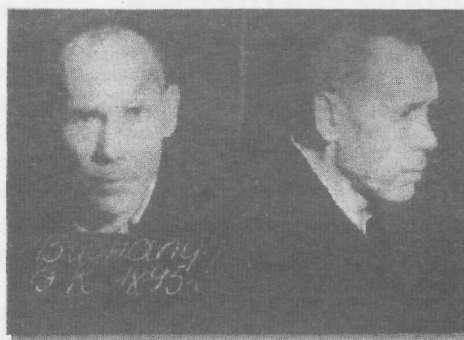
¹⁶ Rolj škol Artura Kappa ja Heino Ellera v razviti estonskoi simfonitšeskoji muzõki, lk 7 (tsiteerin käsikirja järgi, trükitud tekstis see lõik, nagu paljud teised, puudub).

105 AASTAT EDUARD VISNAPUU SÜNNIST

20. jaanuari Lääne Elu avaldas Viljar Ansko artikli Eesti muusikaajakirjandusele alusepanija, 1932.-40. aastal Muusikalehe toimetajana töötanud Eduard Visnapuu 105. sünniaastapäeva puhul. Pikemalt räägitakse Hendrik Visnapuu noorema, ka luulekogusid avaldanud venna töötamisest 1924-27 Haapsalu gümnaasiumi muusikaõpetajana. Seal sõbrunes ta Cyrillus Kreegiga.

1944. a septembris määrati Ed. Visnapuu ENSV Teatri- ja Muusikamuuseumi direktoriks, kuid fabritseeritud süüdistuse tõttu lahkus ta töölt ja püüdis sooritada enesetappu. 4. veebruaril 1949 karistati vabadusekaotusega 10 aastaks, 1954 vabanes vanglast invaliidistumise tõttu, 1957. a kustutati kogu karistus. Pärast vanglast vabanemist jätkas Ed. Visnapuu surmani 8. juulil 1969 uurimistööd rahvamuusika alal, kuid tema töid ei avaldatud.

Vangistuse ajal palusid teda vabastada Stalini preemia laureaadid **G. Ernesaks**, **V. Reimann** ja **E. Kapp**. Artikli juures on ka faksiimile G. Ernesaksa allkirjast armuandmispalvel.

KAS VIOOLA KÕLBA SOOLOPILLIKS?

(Algus eelmises numbris)

Kõikidest nüüdisaegse sümfooniaorkestri instrumentidest on just vioola teinud viimasel ajal läbi kõige dramaatilisema rollimuutuse, seda eriti üldsuse poolt tema kui soolopilli aktsepteerimise osas. Üsna põgus pilk paljude tähtsamate heliloojate elukäigule J. S. Bachist R. V. Williamsini näitab, et nad kõik mängisid vioolat ja et näiteks W. A. Mozart koguni eelistas seda instrumenti teistele keelpillidele, kui ta ise osales mõnes kammerkoosseisus. 1920-ndatel hakkas teed vioola populaarsusele sillutama inglane Lionel Tertis ja 1930-ndatel jätkas seda liini šotlane

William Primrose, kelle eesmärgiks oli rõhutada vioola samaväärsust soolopillina viuli ja tšelloga.

William Primrose elutöö, mille tulemusena hakati vioola vastu laiemalt huvi tundma just selle instrumendi erilise kõla ja seni avastamata tehniliste võimaluste tõttu, muutis suhtumist violasse ja selle staatust sooloinstrumendina lausa dramaatiliselt, kõigepealt Suurbritannias ning seejärel ka USAs, Canadas ja Austraalias. Järgnev artikkel puudutab William Primrose'i tegevust Austraalias tema elu viimasel perioodil.

Mälestuskilde William Primrose'ist Austraalias 1973-80

Olles läbi teinud hiilgava rahvusvahelise karjääri maailma selle sajandi kõige silmapaistvama violamängijana, asus William Primrose 1973-ndal aastal elama Austraaliasse, valides endale elukohaks Sydney lõunapoolse eeslinna Wollongongi. Ta oli haigestunud vähki ja veetis tervislikel põhjustel elu viimased seitse aastat Austraalias koos oma teise abikaasa Hirokoga, kes oli sel ajal Suzuki viulikooli initsiaatoriks.

Primrose'i elutöö võiks jagada kolmeks perioodiks kolmel erineval mandril. Esiteks Euroopa, täpsemalt Šotimaa pealinn Glasgow, kus ta sündis ja juba 12aastaselt kogus tuntuks kui suurepärase viulimängija ning kus ta oma õpetaja, Belgia viulimängija Eugene Ysaye soovitusel läks üle violale. Teiseks Ameerika, kus temast sai Toscanini aegse NBC Symphony Orchestra violarühma kontsertmeister ja seejärel kammermuusik, kelle partneriteks olid sellised kuulsused, nagu Heifetz ja Piatigorsky ning kus temast kujunes maailma selle sajandi üks silmapaistvamaid violalooliste. Ja viimaks Austraalia, kus ta tegeles piiratud arvu õpilastega, kellede hulka oli õnn kuuluda ka allakirjutanut. Austraalia perioodi õpilastest võiks mainida veel Primrose'i enda lemmikut, jaapani virtuoosi Jun Takahirat ja Austraalia Kammerorkestri kunstilist juhti Richard Tognetti. Ta viis siis läbi veel mitmeid meistrkursusi, plaadistas, arranžeeris ja kirjutas ka originaalloomingut.

Minul oli suur au õppida Primrose'i juures ajavahemikul 1977-1980, pärast seda kui tema tervis oli stabiliseerunud ja ta hakkas aktiivsemalt osalema muusikaelus. Hoolimata oma kõrgest vanusest (70) harjutas Primrose usinalt iga päev ja kandis muuhulgas 1977 aastal ette (esmaesitus Austraalias) Šostakovitši violalonaadi.

William Primrose õpetamismeetodid olid nii mõnegi meelest paljuski ebatraditsionaalsed. Ta püüdis lahendada oma õpilaste tehnilisi probleeme, luues neile eredaid kujutluspilte, mis aitaksid neil paremini mõista mängu olemust.

Näiteks poogna liikumisel alla soovitas ta õpilasel kujutada ennast kiriku kellalööjana, kelle küünarnukid on nõõri tõmmates aktiivses liikumises. Primrose'i huvitas ka sport, eriti golf. Ta tõi õpilastele tihti ka sellest valdkonnast ilmekaid ja kasulikke näiteid. Oma õpinguaastatest mäletan, et tal ei olnud kunagi kahju õpilastele kulutatud ajast - mõned tunnid võisid vältada kuni kolm tundi.

Erilise innuga õpetas Primrose spetsiaalselt temale kirjutatud teoseid. Ilmselt kõige olulisem neist on Bartóki violakontsert. Bartókisse kui sõjajärgsesse immigranti suhtuti Ameerikas märkimisväärse skeptisismiga. Sellest lähtudes ei olnud keegi huvitatud tema teoste esitamisest. Teised teosed, nagu Frickeri ja Porteri violakontserdid, mis on väga huvitavad ja rikastaksid olulisel määral viola repertuaari, on siiani jäänud suurele publikule võõraks.

Primrose ei väsinud violaoõpetajana pidevalt rõhutamast erinevusi viiuli ja viola mänguvõtetes. Suurima teenena on ta andnud violale "isiksuse", mida varemadel aegadel ei olnud. Oma pedagoogilises töös pööras ta suurt rõhku viola lahtiste keelte erilisele tämbrile ja resonantsile, julgustades oma õpilasi neid rohkem kasutama. Ta pidas õigeks poognakäe madalat asendit, mis võimaldab kanda keelele suuremat raskust ja tõmmata pillist välja mahlakamat tooni, ta soovitas vibreerida terve käega (ise oli ta võimeline kasutama kõiki kolme

vibraatotüüpi ja neid vabalt kombineerima). Üks tema kõige tugevamaid külgi oli rubato kasutamine, mis oli arendatud täiuslikkuseni; usun, et tänu tema pikaajalisele koostööle Jasha Heifetziga. See on kõrvuti tugeva ja maskuliinse tooniga üks peamisi kvaliteete, mis minu enda mängu hiljem on mõjutanud. Primrose'il oli veel üks imepärane oskus: ta suutis õpilaste mängule klaveri noodist spontaanselt saadet mängida ja sealjuures kõik olulised noodid välja tuua. See muutis tema niigi huvitavad tunnid veel nauditavamateks.

Lisaks õpetamisele andis Primrose Austraalias veel välja oma redaktsioonid Brahmsi violalonaatidest op. 120, J. S. Bachi tšellosootidest (milledest ta jättis välja kuuenda süüdi, kuna seal esinevaid teatud kohti oli tema meelest violal võimatu välja mängida) ja Stamitzi violakontserdi D-duur. Kõik need noodid on välja andnud Schirmer Edition oma rubriigis Great Performers Series. Lisaks esitas ja plaadistas ta koostöös Sydney keelpillikvartetiga Beethoveni keelpillikvinteti op. 27. Primrose'i kõige olulisemaks tööks Austraalia perioodil võiks pidada tema autobiograafilist raamatut "Walk on the North Side" (Jalutuskäik põhjapoolse küljel). See on pühendatud ameerika lauljale Richard Crookes'ile, kelle teeneks luges Primrose oma tõusu orkestrimängijast rahvusvahelise reputatsiooniga violaloolistiks.

1980. a hakkas Primrose'i tervis järsult halvenema. Üks tema endistest õpilastest, David Dalton keelitas teda kolima Ameerikasse, Provo linna Utah'i osariigis. Seal valmisid koostöös Bringhami ülikooli kirjastusega mõned väga olulised tööd, milledest kõige silmapaistvamaks võiks ehk lugeda intervjuu vormis kirjutatud raamatut, kus Primrose vastab Daltoni küsimustele, tehes tagasivaate oma mõeldud elule.

Primrose suri 1982. aastal Utahis Salt Lake City's, kuid tema pärand elab edasi ja on meile kättesaadav nii raamatute kui CD-de näol. Tema nimi ja viola on alati lahutamatud.

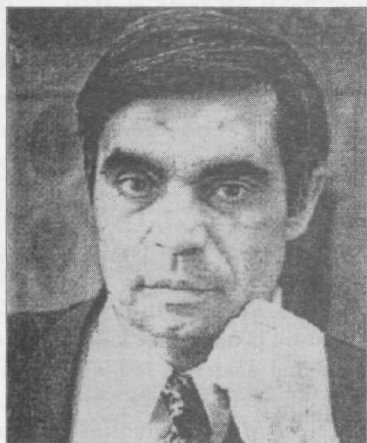
J. Palm-Peipmann

KUIDAS NAD SEAL IDA POOL ELAVAD?

NYJD-festivaliga üheaegselt Tallinnas toimunud endiste Nõukogude Liidu vabariikide ja sotsleeri maade uue muusikaga tegelevate inimeste nõupidamise lõpul oli võimalus juttu ajada mõnede selles osalejatega – osalt individuaalselt, osalt kollektiivselt, põhiliselt vene, noore ungarlannaga aga inglise keeles. Teemaks oli nii uus muusika nendes riikides kui ka üldse muusikaelu, samuti eluolu.

Tatarimaal suur elavnemine

Kõige mazoorsemalt oli meelestatud ning kõige enam rääkis saavutustest mu esimene vestluskaaslane Tatarimaalt – sealse Heliloojate Liidu esimees Rašid Kalimullin.

Rašid Kalimullin.

Tatarstan taotles vahepeal Vene Föderatsioonist väljaastumist ja omaette riigi moodustamist. Nii kaugele küll lugu ei läinud, kuid saavutati suur vabadus oma asjade korraldamises ning välisriikidega suhtlemises. Kohalikke algatusi Moskva kooskõlastada pole enam vaja, elatakse võrdsetel alustel. Kaasanisse kutsutud välismaa muusikud sõidavad vastastikusel kokkuleppel tihtipeale ka Moskvasse ning vastupidi. Hr. Kalimullini sõnul on Tatarstanis huvi uue muusika vastu suur – piletid neile kontsertidele on alati välja müüdud.

Teised väljendasid end tagasihoidlikumalt. Kõige läänepoolsema riigi, pealegi Ligeti sünnimaa – Ungari – esindaja Agnes Szell ütles, et seal eelistab

rahvas siiski vanemat, klassikalisemat muusikat, milles rohkem midagi hingele. Uue muusika palade inimesteni viimiseks tulevat neid hästi ära pakkida - paigutada klassikalise muusika vahele.

Tatarimaa erilist vastuvõtlikkust uue muusika suhtes võib nähtavasti seletada ka selle rahvani toomise iseärasustega. Seda pakutakse põhiliselt üle aasta korraldatavatel festivalidel "Euroopa – Aasia" (on veel 2 suurt festivali – vokalistide oma, mis kannab Šaljapini nime – Šaljapin sündis Kaasanis – ja Nurijevi-nimeline balletifestival) või siis riigieelarvel oleva Heliloojate Liidu 125kohalises saalis. Esimesel puhul on intrigeeriv juba festivali pealkiri – kahe kultuurisfääri kokkupuutepunktide demonstreerimine, pealegi on see Tatarimaale omamoodi Nokia – ülemaailmse tähtsusega ettevõtmine. Heliloojate Liidu poolenisti kammersaali täitumist võib aga seletada asjatundjate rohkusega. On palju professionaalseid muusikuid mitmesugustes ansamblites, kaks sümfooniaorkestrit – filharmoonia ja ooperiteatri oma. Muusika õpetamine Kaasani konservatooriumis on alati olnud kõrgel järjel ning on seda ka praegu, rohkesti on tudengeid idapoolsetest riikidest – Lõuna-Koreast, Jaapanist ja eriti Hiinast. Õppimine Kaasanis on mõnevõrra odavam kui lääneriikides, tasemes aga olulist vahet pole, selgitab R. Kalimullin. Senini pole Kaasani konservatooriumis tudengeid lääneriikidest, kuid Tatarimaal korraldatavatel konkurssidel on nad juba käinud. Pole välistatud, et varsti astutakse sammuke edasi.

Pealegi kui on arvestatavaid peibutusi. Tatarimaa juhid hoolitsevad vga kultuuri eest. On muretsetud uusi, tänapäevase kvaliteediga pille nii professionaalsetele muusikutele kui ka konservatooriumile, sh Steinwayd, ühe neist kinkis president Šamijev isiklikult. On püstitatud uus, tehnika viimase sõna kohase akustikaga (ehitasid Inglise spetsialistid) saal, kus on ka mitu miljonit maksma läinud orel jne. Oma riigi juhtidele tahab aga R. Kalimullin eeskujuväärivana tutvustada Eesti kultuurifinantseerimise süsteemi alkoholiaktsiiside, hasartmängu maksu

jne kaudu. Samuti Tallinna klaverivabrikust eeskujuga võttes uut hoogu anda juba idanevale mõttele taastada Kaasanis omal ajal eksisteerinud tehas pianiinode valmistamiseks. Uue tuntud poliitikategelasest informatsiooniministri tulekuga paistab realiseeruvat kaua vindunud idee asutada Tatarimaa oma muusikaajakiri. Lehed küll valgustavad muusikaelu päris põhjalikult, kuid omaette ajakirja on siiski vaja. Võimalus seda eraalgatuslikult välja anda, nagu Eestis Muusikalehte, tundus talle aga uskumatuna.

Hr. Kalimullin märkis ka, et ülejäänud selle piirkonna vabariikides – Baškiirias, Mordvas, Marimaal, Udmurtias jne – pole muusikaelu nii aktiivne. Tatarlased püüavad abiks olla, korraldades ka Kaasanis nende maade muusikute ülesastumisi. Kuid eelkõige peaksid sealsed muusikud olema ise aktiivsemad, arvab Tatarimaa esihelilooja.

Heliloojate Liidu esimees – kultuuriminister

Selle konstateeringuga alustas Vladimir Beljajev **Moldovast**, põhjendades nii ka väga elavat muusikaelu pealinnas Chisinaus. On sümfooniaorkestrid, kammeransamblid jne, ka uue muusika ansambel, korraldatakse uue muusika festivale, käib palju välisesinejaid ning ka Moldova oma muusikud esinevad edukalt välismaal, hiljuti viiuldajad Itaalias ja Austrias. Kuid kõige tuntumad on endiselt nüüd juba 60 aasta ringis olev, ikka teatris töötav ja aastas mõne kontserdi andev madonna (just nii öeldi!) Maria Biešu ning tema korraldatav ja tema nime kandev vokalistide konkurss.

Moldova puhul ei saanud muidugi mööda suhetest Rumeeniaga. Nõukogude ajal püüti kahe sama keelt kõneleva rahva lävimist igati vältida, mis oli muidugi loll tegu – keegi ei tahtnud ju Ceaucescu režiimi alla. Praegu on sidemed tihedad, juba 1990. a mindi ka Moldovas üle ladina tähestikule. Kui ühtesulamise mõte pole praegugi aktuaalne, on Rumeenia muusika mõju Moldova omale veidi suurem kui teiste maade oma ja mitte

ainult ühise folkloorse pärandi ärakasutamise osas. Üheskoos Rumeeniaga korraldatakse ülemaailmseid Uue Muusika Päevi.

Suur maa – mitu keskust

Karmella Tsepkenko

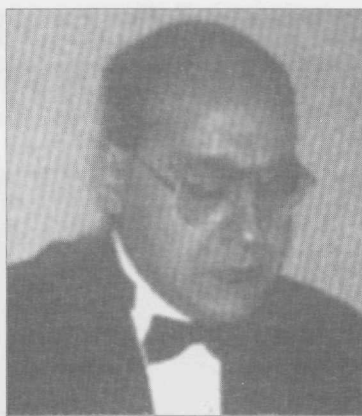
Ukrainat esindav helilooja Karmella Tsepkenko rääkis küll teatud elavnemisest muusikas, kuid olukorraga riigis üldse polnud ta rahul: funktsionärid olevat ainult oma nägu muutnud. Odessalase pajas ta muidugi esijoones oma kodulinnast, mis on küll Ukraina koosseisus, kuid sellest eraldab teda, nagu Odessas öeldaksegi “dve bolšihh raznitsõ”: linn on internatsionaalne. Peale uue muusika festivali “2 päeva, 2 ööd” (on toimunud juba 5 korda) korraldatakse seal ka juudi muusika festivali jne.

Ukraina muusika põhikeskus on siiski pealinn Kiiev. Kuid ka teistes suuremates linnades peale Odessa korraldatakse arvestatavaid üritusi, sh festivale, konkursse, põhiliselt Harkovis ja Dnepropetrovskis, mis on esmajoones keelpillimuusika keskus. Sealt on pärit ka praegu ülemaailmse kuulsuse omandanud Lõssenko-kvarteti juht. Hiljuti võitis Itaalias esikoha omapärase koosseisuga, bajaanist ja viulist koosnev Ukraina duo Katan. Rahvusvahelise tunnustuse on saanud vokalistid Jevgeni Gromov ja Vassil Stepak.

Pärast katsumusi

“Rahvas, kes 2 aastat ilma elektrita talve üle elas, on näidanud oma elujõudu ja läheb lootusrikkalt vastu tulevikule,” alustas **Armeeniat** esindav Narek Tovmasjan. Muusika elavneb. On tekkinud palju uusi ansambleid. Ülemaailmse tunnustuse on võitnud 37aastane pianist, ühtlasi professor Armen Babakhanjan. Tema on ka Jerevanis korraldatavate pianistide konkursi organiseerija.

Veel suurema katsumuse on üle elanud

Armen Babakhanjan

Tadžikistan – kodusõda. Pealegi lahkusid siis paljud muusikud kodumaalt, kuid kodusõja ajal ära jäänud ettevõtmised taastuvad. Planeeritakse ka uue muusika festivali korraldamist. On juba etendatud kaht uut ooperit ja neid on veel tulemas – selles osas ollakse Eestist ees. Kodusõja ajal tekkis uus žanr – patriootilised laulud. Ka Tallinnas Tadžikistani esindanud Talabkhudja Sattarov hakkas siis neid kirjutama. Ning uued laulud on populaarsed praeguseeni.

Jutuajamisel tundsin huvi selle vastu, kuidas on lood

professionaalse muusika viimisega väikestesse keskustesse ja rahvamuusikaga.

Selgus, et nii kaugele, kui Eesti Kontsert viimaste aastate jooksul, pole esimese küsimuse osas jõutud kuskil. Tatarstani küll käivad nii oma muusika kui ka väliskülalised esinemas samuti teistes suuremates linnades – Naberežnaja-Tšelnõs, Almetjevsi, Nižnekamskis. Odessa festivali Kunstide Akadeemia raames antakse kontserte ka ümbruskonna suuremates linnades. Armeenia teistes linnades peale Jerevani on aga vaid ajaloomälestised ning Moldova muusikaelu on täielikult koondunud pealinna. Heliloojate Liidu esimehest kultuuriminister kannatab ilmselt teatud professionaalse kretinismi all. Ning paistab, et koos nõukogude korraga on prügikasti heidetud ka loosung “Kunst kuulub rahvale”.

Rahvuskultuur olevat väga elujõuline Tadžikistanis. T. Sattarov põhjendas: see ei nõua raha, seda teeb rahvas tasuta meeleldi.

Tõsist tööd paistab siiski tehtavat Tatarimaal, kus konservatooriumis on loodud tatari muusika osakond, mille üks ülesanne on rahvamuusikat mängivate professionaalide ettevalmistamine. On külla kutsutud ka elukutselisi

rahvamuusikaansambleid, näiteks Jaapanist. Isetegevus on siiski elavam kaugemates kohtades. On loodud süntesaatori abiga taidlejatele uusi laule, mille esitamisel kasutatakse samuti tehnikat.

Muusika kui rahvuspingete vähendaja

Armeenias kavatsetakse läbi viia festival erinevate usundite muusikast. Teatavasti on suhted kristliku Armeenia ja muhameedliku Aserbaidžani vahel olnud relvakokkupõrgeteni pingelised esmajoones Mägi-Karabahhi pärast. Ja nagu iseenesest kerkis küsimus, kuidas on selline festival niisugustes tingimustes võimalik. Selle peale vastati, et kuigi poliitika mõjutab kultuuri, on see ja esmajoones muusika suur poliitiliste pingete pehmedaja. Aserbaidžani kolleegidega olevat Armeenia muusikutel hea läbisaamine.

Sama mõtet rõhutasid ka teised. Nii ei segavat pinget Venemaa-Ukraina vahel Krimmi pärast üldsegi kahe maa muusikute omavahelisi suhteid ning Odessa muusikaüritustel osalevad ka Krimmi esindajad rahvusest sõltumatult.

Rahastamine

on igal pool keeruline probleem. Erasponsorite osakaal paistab mujal olevat väiksem kui Eestis, v.a Ungari ja Armeenia, kus peamised erarahastajad on välisarmeenlased, eriti naftamagnaat Manukjan.

Kõik tõstsid esile eriti uue muusika ürituste finantseerijana Sorosi fondi, seehulgas ka Tallinna seminari korraldamisel. Kuid kes on Soros, kuidas ta on raha hankinud ning milliseid majandus- ja poliitilisi-filosoofilisi töid on ta kirjutanud, sellest ei teadnud keegi midagi. Neid pole ka tõlgitud kohalikesse keeltesse.

Suhted Eestiga

Kõik kiitsid eesti muusikat, pidades seda omapäraseks ja uuendusmeelseks. Ühtlasi märgiti, et pärast Nõukogude Liidu lagunemist on Eesti ja üldse Baltimaade muusika kohalikest raadio- ja teleprogrammidest peaaegu kadunud ning infõgi üpris lünklik. Tallinna seminari mõjul lubati hakata asja parandama. Konkreetsemalt räägiti, et on saavutatud kokkulepe Lepo Sumera teoste, sh ooperi etendamiseks Kaasanis.

Juttu ajas

Herbert Vainu

PILK ÜHE ELUTRAGÖÖDIA FINAALILE – VEIDI ENAM KUI 150 AASTAT CHOPINI SURMAST

Toivo Nahkur

10 aasta jooksul oli Aurore Dudevant (George Sand) domineerinud Chopini elus. See oli Liszt, kes 1836. a sügisel võttis Chopini kaasa krahvinna d'Agoult' majja ja nad kokku viis. Kuigi Chopini esimene mulje George Sand'ist ei olnud soodne, hääbus ja alistus ta järjest rohkem jõule, mida see kummaline naine endast välja kiirgas. Temas tärkas kirglikkus, millist ta kunagi varem polnud kogenud. 1838. aastast olid nad armastajapaar. Chopini muusikaline kujutlusvõime tõusis erutuse tippu, üheksa aastat pidas ta sellele vastu. Tema tervis oli siiski pidevalt kahjustatud, teda saatis krooniline kõha ja hingeldamine. Sand kirjutas, et Chopinil ei ole kunagi kõik tõeliselt hästi – aga ta sai George Sandi kiindumusest ja hoolitsusest kindlustunnet ja hingerahu, mis kiirendas tema geeniusse lõpliku küpsuseni jõudmist.

Armastuse afäär George Sandiga hiljem küll jahtus seltsimehelikkuseks, milles Chopin võib-olla oli rohkem entusiastlik partner, aga lahendamatud konfliktid arenesid, kui George Sandi lapsed Maurice ja Solange esimesest abielust suureks kasvasid - nad olid ära hellitatud, enesekesksed ja tülinorivad. Chopin, haaratud oma muusikast ja kindel George Sandi muutumatus kiindumuses, oli aeglane omaks võtma muutunud asjaolusid. Aga tema viibimine perekonnas oli vastikuks muutunud Maurice'le, kes siiani edutult oli püüdnud ema viia armusuhete katkestamiseni. George Sandi romaan *Lucrezia Floriani*, alustatud 1846. a lõpupoole, milles Chopini võib ära tunda romaanitegelases Carolis, on tegelikult pilt situatsioonist, nagu temake seda nägi. Romaani kangelanna on kaunitarist näitlejanna, kes on väsinud armastusest, pühendades ennast laste kasvatamisele ning kes emaliku ennastsalgavusega hoolitseb sõbra eest. Niivõrd kui on idealiseeritud Lucrezia – George Sandi kuju, niivõrd näib moonutatuna Caroli – Chopini kuju, keda on näidatud geniaalselt andeka, kuid nõrga, hellitatud ja egoistliku inimesena, kes oma lõputute kapriisidega viib suure kunstniku hauda. Räpased intriigid, mis ümbritsesid Solange'i abiellumist skulptor Auguste Clésinger'iga mais 1847, kiirendasid Chopini lõplikku eraldumist. Väiklastes tülides Solange'i ja tema abikaasa vahel, kui ka George Sandi ja Maurice vahel, kasutati Chopini lihtsalt ära.

Fryderyk Chopin,
George Sandi joonistus

Pole kerge luua tõepärast ettekujutust põhjustest, mis viisid Chopini ja George Sandi suhete katkemiseni, sest puudub võimalus ära kuulata mõlemat poolt. Chopin oli äärmiselt kinnine kõiges, mis puudutas tema isiklike suhteid, mainides vaid vähestes kirjades omastele oma suhete katkemist George Sand'iga. Ja vastupidi: George Sand kirjeldab oma suhteid Chopiniga nii oma kirjades, memuaarides kui ka ülalpool nimetatud romaanis. Pealtnäha kirjutab ta avameelselt, tegelikult aga nähtavasti väga subjektiivselt – võltsides (Chopini uurijad on selles osas võrdlemisi üksmeeles) teadlikult või tahtmatult. Tõetruumat pilti võiks anda Chopini ja George Sandi kirjavahetus, aga suurema osa kirju hävitas George Sand ise, säilinud on küll mõnede kirjade hulgas lepituskiri Chopinile, mida too enam vastu ei võtnud.

Lõplik suhete katkemine leidis aset 1847 – kaks aastat enne Chopini surma. Teiselt poolt võis George Sandile kooselu Chopiniga tema lootusetu võitluse pärast kopsuhaigusega olla küllaltki koormav. Chopin vajas palju tähelepanu ja armastavat hoolitsust, et üldse jätkata oma heliloomingut ja õpetamist. Sand oli kohelnud tema enda sõnade järgi Chopini kui last. Selline traagiline tagapõhi oli tegelikult olemas kogu nende suhtlemise jooksul.

Murdunud hingeliselt ja peaaegu täielikult kehaliselt, püüab Chopin tõestada, et ta saab üksi hakkama. Siiski halveneb tema tervis kiiresti, ta kaotab

huvi komponeerimise vastu, klaveritunde annab lamades. Tema hommikud on katkestatud kõhahoogudest ja ta kõhib sageli verd, ka oopium enam ei aita. Lisanduvad õised luupainajad ja teadvusetuseolekud. Pleyel ja teised keelitavad teda esinema avalikul kontserdil. 16. veebruaril 1848 leiabki aset sündmus, mis osutub tema hüvastijätkuks Pariisi publikuga. Tolle õhtu erakordset atmosfääri (saal ja toolid olid dekoreeritud lilledega, kuulajaskond hoolikalt valitud) kirjeldas *Gazette musicale* järgmiselt: "Üks nimekiri oli koostatud ... aga igaüks ei olnud kindel, et ta saab väärtusliku pileti, oli vaja eeskostet, et sisse pääseda ... Kergem oleks jutustada, millise vastuvõtu osaliseks ta sai kui rääkida ettekandest, millel ei ole analooge meie maistes regioonides... Me saame ainult öelda, et sarm ei lakanud ühelgi silmapilgul ja et see kestis veel pärast kontserdi lõppu."

Revolutsioon pääseb lahti Pariisis nädal aega hiljem. Chopini lõpetab õpetamise. Revolutsioonisündmused on üheks põhjuseks, miks ta vastu võtab pikaajalise oma jõuka Šoti õpilase Jane Stirlingi küllakutse Inglismaale.

Ta sõidab Inglismaale ja Šotimaale aprillis ja ei pöördu Pariisi tagasi kuni 24. novembrini. Otsekohe on ta tähelepanu keskpunktis, teda võtab vastu moekas seltskond. 15. mail kuulab kuninganna Victoria tema mängu soirée'l, antud Sutherland'i hertsoginna poolt Stafford House'is.

Siiski ei olnud see õnnelik ettevõtmine. Reisimine, kliima, küllakutsed ja esinemised tõid kaasa jõu kahanemise. Nii lohistab Chopin meeleheitlikult ennast ühe ülesande juurest teise juurde, kohtudes kirjanduse ja kunsti kuulsustega, elades elu, mis oleks ammendanud ka hea tervise juures olevat isikut. Tegelikult on tema loomingulised võimed peaaegu hääbunud. Kogu reisi jooksul kannatab ta sügavate depressioonide all, lisanduvad meditsiinilised probleemid. Tema kirjad on haige ja väsinud mehe kirjad, kes tagasi igastseb Pariisi, hoolimata Stirlingite perekonna külalislahkusest. Kõne alla tuleb isegi väga rikka pärijanna ja maavalduste omaniku Jane Stirlingiga abiellumine. Kui sellisele ideele vihjatakse, vastas Chopin, et oleks ebaõiglane, kui Stirling abielluks surnukehaga. (Järgneb)

UUT EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU FONDIDES

Raamatud

Brauchli, Bernard. The clavichord, 1998. - XIX, 384 lk. : ill., noot.

Noodid

Akordioniansambliid. 1; 16 menuetti 17.-18. sajandi muusikast akordionile, seadnud Venda Tammann. - 28 + 16 lk.

Helisalvestised

Adams, Bryan. The best of me. - 1999. The best of Kenny Burrell. - Hollywood, 1995.

Concerto contore kontsert kontorielektronikale ja orkestrile. - W-House, 1999.

Dread, Natty. Charlie Hunter Quartet. - 1997.

Durcet, Marc, Previte, Bobby. In the grass. - 1998.

Eesti Raadio laululapsed. Karjapoiss on kuningas. - 1999.

Elling, Kurt. This time it's love. - 1998. Estnische Orgellandschaft.2. - 1999.

Flanagan, Tommy. Let's. - Enja, 1993.

Flanagan, Tommy. Sunset and the mockingbird the birthday concert. - Hollywood, 1998.

Formanek, Michael. Low profile. - 1994.

Gallois, Patrick. Flötenkonzerte aus Sanssouci. - Deutsche Grammophon, 1994.

Galper, Hal. Dreamsville. - 1992.

Garcia-Fons, Renaud & Matinier, Jean-Louis. Fuera. - 1999.

Hawkins, Coleman. Supreme Roy Brooks presents. - Enja, 1995.

In Spe. Eesti Raadio, 1999.

Justament. 2 plaati ühe hinnaga.

Jõgioja, Heldur. Hõbedane õhtu.

Jörberg, Üllar. Millal märkad mind? - 1999.

King, Jonny. The meltdown. - 1997.

Konitz, Lee; Mehlau, Brad & Haden, Charlie. - Alone together. - 1997.

Kõige suuremad sõbrad: Laulud ETV lastelavastustest. - 1999.

Lewis, George. George Lewis and his New Orleans Stompers. - 1998.

Länik, Marju. Naerdes ja naeratades. - 1997.

Montoliu, Tete. Songs for love. - 1997.

Mutter, Anne-Sophie. "Carmen-fantasie". - Deutsche Grammophon, 1993.

Mutter, Anne-Sophie. Romance. - 1993.

NuNu! Klezmo-copter. - 1997.

Pärt, Arvo, Alina. - ECM, 1999.

Robeson, Paul. "Ol' man river" & other

favorites. - Hollywood.

Rock'n'rolli lapsed. - 1999.

Saviak, Tauno, Petersen, Tiit. Mystical uniting; Duo concertante. - 1999.

Shaham, Gil. Romances. - Deutsche Grammophon, 1996.

Smith, Jimmy. A new sound... A new star. - 1997.

Zeiger, Horre. I hear a little story in the music. - 1999.

Taylor, Cecil. Air above mountains; Dark to themselves. - 1992-1997.

Terry, Clark. To Duke and Basie. - 1997.

Toom, Kadi. Kadi Tiimavestis. - 1999.

Tyner, McCoy. Remembering John. - Enja, 1991.

Vennaskond. Warszawianka. - 1999.

Voices from heaven. - Deutsche Grammophon, 1998.

Woods, Phil. The Rev & 1. - 1998.

EESTI KONTSERDI KONTSERDID

MÄRTSIS

K 1.III kell 19 Estonia kontserdisaal - KUKU RAADIO SÜNNIPÄEV. RAM.

N 2.III kell 19 Estonia kontserdisaal - ERSO. Eesti solistid. Dirigent Alvaro Manzano (Equador). Ginastera, Manzano, Rumianhui, Beethoven.

N 2.III kell 18 Valga muusikakool, R 3.III kell 19 Tõrva kirik-kammersaal, T 28.III kell 19 Paide kultuurikeskus, K 29.III kell 19 Suure-Jaani kultuurimaja, N 30.III kell 19 Otepää raekoda - ELAVAD KLASSIKUD.

N 2.III kell 18 Haapsalu perekonnaseisumeti saal, L 4.III kell 16 Väravatorn - BAROKK VENEETSIA. MONTEVERDIST VIVALDINI. HORTUS MUSICUS.

N 2.III kell 16 Vanemuise kontserdimaja, R 3.III kell 19 Estonia kontserdisaal - THE BRAZZ BROTHERS (Norra).

L 4.III kell 18.30 Pärnu Agape keskus, N 9.III kell 18 Jõhvi kirik, P 12.III kell 14 Mäetaguse mõis, T 14.III kell 19 Vanemuise kontserdimaja kammerlava - GUILLAUME DE MACHAUT - 700. Vanamuusikaansambel RONDELLUS.

T 7.III kell 19 Tartu Ülikooli aula - RAM - solistid ja ansambliid.

T 7.III kell 19 Estonia kontserdisaal, K 8.III kell 19 Lihula kultuurimaja - St. Peterburgi Filharmonia Sümfooniaorkestri KONTRABASSIDE KVARTETT.

R 3.III kell 20 Laekvere kultuurimaja, T 7.III kell 19 Abja kultuurimaja, K 8.III kell 19 Viljandi kultuurimaja, K 15.III kell 18.30 Kohtla-Järve kulturihoone, P 19.III kell 16 Rakvere Kauri kool, K 22.III kell 17 Ülenurme muusikakool, N 23.III kell 19 Elva raekoda, L 25.III kell 15 Narva kultuuripalee Energeetik - REIN RANNAP (klaver).

T 7.III kell 18 Narva Energeetik, K 8.III kell 14 Jõgeva gümnaasium - WEEKEND GUITAR TRIO.

K 8.III kell 19 Niguliste - TALLINNA POISTEKOOR. Dirigent Lydia Rahula.

K 8.III kell 19 Paide kultuurikeskus - ITAALIA JA HISPAANIA MUUSIKA. RAM. Dirigent Ants Soots.

N 9.III kell 19 Estonia kontserdisaal - ERSO. Solist Peter Donahoe (Suurbritannia). Dirigent Arvo Volmer. Brahms. Tubin.

N 9.III kell 18 Kuressaare muusikakool - Urmas Vulp (viilul), Marje Lohuaru, Tiia Kriisa.

R 10.III kell 18 Viljandi Jaani kirik, L 11.III kell 18.30 Pärnu Agape keskus, P 12.III kell 18 Rakvere kirik - GREGORIAANI KORAAL JA VARAPOLÜFOONIA. RAM. Dirigent Jaan-Eik Tulve.

R 10.III kell 19 TÜ aula - ROMANTISMI PUUDUTUS. REIN RANNAP (klaver). Schubert, Chopin, Wagner-Liszt, Grieg.

L 11.III kell 19 Estonia kontserdisaal - HORTUS MUSICUSE AKADEEMILINE ORKESTER. Solist Dmitri Sitkovetski (viilul).

Dirigent Andres Mustonen. Kavas Mozart, Ravel, Prokofjev. Bach. T 14.III kell 18 Võru muusikakool - HOFF CONSORT.

K 15.III kell 19 Pärnu raekoda, N 16.III kell 19 Estonia kontserdisaal (kammerlava) - Trio Lauri Väinmaa (klaver), Andrus Haav (viilul), Henry-David Varema (tšello). Haydn, Beethoven, Brahms.

N 16.III kell 12 Vaimastvere põhikool, N 16.III kell 19 Kaarepere kultuurimaja - J. S. BACH 250†. Heikki Mätlik (kitarr)

R 17.III kell 18 Valga muusikakool - Kalle Randalu (klaver).

L 18.III kell 18 Haapsalu linnagalerii, E 20.III kell 19 Viljandi kultuurimaja, T 21.III kell 18 Jõhvi muusikakool, P 19.III kell 20

Von Krahli teatri saal - MARC DUCRET TRIO (Prantsusmaa).

P 19.III kell 14 Jõhvi kultuurikeskus - ELU KOLM VÄRVI III.

MUST: SURM JA KIRGASTUMINE. Lauri Väinmaa.

P 19.III kell 19 Niguliste, L 25.III kell 16 Vanemuise kontserdimaja - PALVEPÄEV. HORTUS MUSICUS ja külalissolistid.

P 19.III kell 16 Vanemuise kontserdimaja, T 21.III kell 19 Estonia kontserdisaal - Kalle Randalu (klaver). Mozart, Schumann, Brahms.

N 23.III kell 19 Estonia kontserdisaal - ERSO. Dirigent Olari Elts. Debussy, Takemitsu, Ravel. R 24.III kell 19 Põlva kultuurikeskus, P 26.III kell 16 Estonia kontserdisaal - SAKSA ROMANTILINE

MUUSIKA JA HEINRICH POOS. RAM. Dirigent Leo Krämer.

L 25.III kell 18.30 Pärnu Agape keskus, T 28.III kell 19.00 Estonia kontserdisaal - JOHANNES BRAHMS. KVINTETID. Peep

Lassmann (klaver). Toomas Vavilov (klarnet). TALLINNA

KEELPILLIKVARTETT.

E 27.III kell 19 Estonia kontserdisaal, T 28.III kell 19 Vanemuise

kontserdimaja kammerlava - VIVALDIANA. MICHALA PETRI (plokklööd), HORTUS MUSICUSE AKADEEMILINE ORKESTER. Vivaldi ja tema kaasaegsete itaalia barokimeistrite teosed.

P₂E $\frac{B}{1022}$ L000, L

Värvikaid tõsielulukilde RAMi teelt

Oma isalt, RAMi veteranilt Robert Vahisaluult kuulnud tõsielujuhtumid on kirjja pannud **Andres Vahisalu**.

ERNESAKSAST

Kord kontserdil eksis Ernesaks koorile hääle andmisega: laul sai kvart kõrgema helistiku. Aga ära lauldi, ehkki tenoritel tuli vahepeal vilistada. Ebaõnnestumist väljendas koorijuht väga omapäraselt: koorile keelt näidates.

Kontsert toimus Virumaal, Väike-Maarjas. Koori juhatas maestro ise. Järsku ilmus lava tagant eesriiete vahelt kass lavale. Kõndis tasa-tasa koori eest läbi, üle lahtise tiibklaveri klahvide saali. Ernesaks reageeris sellele kohe: järgmine laul oli kassist – Edvard Griegi “Humoresk”

Ernesaks pani proovi alustades klaverikaanele oma käekella, mis hakkas proovi lõppemise märguandena tirisema. Tammeveski lühendas prooviaega tuntavalt – keeras vaheajal kella osutid veerand tunni võrra edasi. Aimates vembumeest näitas Ernesaks Tammeveski suunas rusikat. (Järgneb)

“HÜLGED ON MUSIKAALSED LOOMAD”

Selle pealkirja all ilmus “Meie Maa” ja Hiiu Lehe” jaanuarikuu viimases nädalavahetusenumbris Manivald Kuiki artikkel. Autor kirjutab:

“Hülged on väga muusikalembesed, kogesin seda laevamehena merd sõites. Vaikse ilmaga merel, kui laevas pill või raadio mängis, tõstsid hülged pead püsti ja liginesid ujudes laevale. Nad liikusid niiviisi laevaga koos, kuni pill mängis.

Meenub eriti üks ilus pühapäev 1939. aasta suvel. Olime oma laevaga Hansi Pakri saarte lähistel. Meri oli peegelsile, ilm täiesti vaikne,

päikesepaisteline. Raadioruhvis mängis raadio Straussi valssi “Ilusal sinisel Doonaul”. Olin roolikambris roolivahis, kui korruga pöörab minu poole komandosillal olev kapten Endel Madrus ja ütleb: “Vaadake, Kuik, kui palju hülgeid meid jälitab ja koos meiega liigub, nad kuulavad vist muusikat!” Heitsin pilgu üle parda ja nägin, et nii paremal kui vasakul ujusid hülged koos laevaga kuni Krässgrunditraaversini. Kuna minul oli laevas kaasas neljarealine suupill, siis jõudehetkil puhusin seda, publikust polnud kunagi puudu.”

AIME TAMPERE

(9. V 1927 - 2. II 2000)

2 veebruari varahommikul lakkas tuksumast Aime Tampere süda. Võidelnud vapralt pikki kuid kurja haigusega, tuli tal lõpuks siiski alla anda.

Aime Tampere kuulus selle põlvkonna muusikute hulka, keda sunniti loobuma oma varem alustatud orelistuudiumist. Kurioosne on sealjuures fakt, et samal ajal kui Aimel, nagu mitmel teiselgi, keelati õppida seda kirikuga seotud pilli, esinesid ta ema Jenny Siimer ja organist Hugo Lepnurm suure menuga Moskva ja Leningradi kontserdisaalides ...

Muidugi ei möödunud klaveriõpingud Tallinna Konservatooriumis Bruno Luki juures tulutult - Aime Tampere sai Tallinna Muusikakooli hinnatud klaveriõpetaja. Ja ikkagi ka orelikunstnik, kelle esinemised rõõmustasid paljusid muusikasõpru Eestis ja piiri taga.

Lõpetasime koos 1953. a. konservatooriumi, meil oli tore kokkuhoidev kursus, kes käis aastakümneid regulaarselt koos ja oli kursis üksteise tegemistega. Veel poolteist aastat tagasi tähistasime Aime pool lustakalt 45 aasta möödumist lõpetamisest. Ja kuigi meie võõrustajal oli juba siis seljataga mitu operatsiooni, leidus temas veel küllaga optimismi ja nakatavat rõõmsameelsust.

A. Tampere oli hea vestluskaaslane ja osav sulekäsitseja, viimatiõeldus võisid veenduda ka Muusikalehe lugejad. tema siin-seal ilmunud kriitilised artiklid sisaldasid alati põhjendatud, sirgjoonelisi arvamusi. niisuguse otsekohese ja ausa inimesena mäletavad teda ka õpilased ja kogu G. Otsa nim. Muusikakooli kollektiiv, keda Aime Tampere juhtis direktorina 6 aastat.

Leinakurbust aitab leevendada teadmine, et lahkunu jõudis palju rõõmu tunda oma järeletulijaist, elada kaasa tütre ja tütretütre viuldajakarjäärile.

Ines Rannap

Muusikaleht

Peatoimetaja Mart Vainu. Väljaandja MTÜ Muusikaleht. Telefon 6 485 474, faks 6 485 468, e-mail muusikaleht@hotmail.ee. Kirjad: Narva mnt 40, Tallinn 10150. Honorari saab kätte igal neljapäeval kella 9-14 Narva mnt 40 (Pedagoogikauilikooli vastas), IV korrus vasakule trepist üles. Või lasta kanda pangaarvele. Postiga honorare välja ei saadeta.

kodulehekül: my.tele2.ee/muusikaleht